

Ἑραβε Πύλας

—

Πρόσθετή

Α. Β. Παπαγιάννης

Ν. Ν. Βεναντί

λόγ. Α!

Παραγγελία

1937

N-376

143

N-316

ΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΠΟΛΥΕΥΚΤΟΥ ΦΙΝΦΙΝΗ

ΣΠΡΑΤΕ ΠΥΛΑΣ...

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΛΡΘΡΑ

«Ὡστε ἀγαπητοὶ μου, κα-
«θὼς πάντοτε ὑπηκούσα»
«τε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρου-
«σίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν»
«πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀ-
«πουσίᾳ μου, μετὰ φόβου»
«καὶ τρόμου τῆν ἑαυτῶν»
«σωτηρίαν κατεργάζεσθε.»
(Φιλιππησ. Β, 12)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

1937

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟΝ ΣΥΜΒΟΛΟΝ

*«Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω
ὕμᾱς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων».*

[Μαρκ. Α, 17]

ΤΩ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΩ ΚΑΙ ΘΕΙΟ-
ΤΑΤΩ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΩ ΜΟΙ ΠΑΤΡΙ
ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙ
ΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΚΥΡΙΩ ΜΟΙ ΚΥ-
ΡΙΩ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΤΩ Δ'.
ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ

τεγκλήσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς εἶναι ἀπόρροια τῶν ἀμφιστόμων ἐσωτερικῶν μας βουλήσεων.

Μέσα ἀπὸ τὴν πάλιν αὐτὴν τὴν σκληράν, μία μικρὰ ἀκτίς, τρεμοσβύνουσα καὶ διαθλομένη διέφυγε. Μόλις κατώρθωσα νὰ τὴν συλλέξω. Νομίζω ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν παράταξιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς ἢ ὁποῖα ὀρμάται ἀπὸ εὐγενῆ ἐλατήρια. Καὶ ἡ ἀκτίς αὐτὴ εἶναι αἱ ὀλίγαι σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σᾶς προσφέρω μὲ δαιλίαν, χωρὶς καμμίαν ἀξίωσιν, παρὰ ὡσὰν καὶ τὸ ὁποῖον προσφέρεται ἀπὸ ἀγαθὴν διάθεσιν.

Ἄπλως μέσα ἀπὸ τὸν ἀπέραντον ἀνθόκηπον τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς μόλις ὀλίγους θάμνους κατώρθωσα νὰ συλλέξω.

Θὰ ἤμην εὐτυχῆς ἂν εἰς τοὺς θάμνους αὐτοὺς εὐρίσκατε κάποιαν σκοπιμότητα.

Ο ΓΡΑΨΑΣ

ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΕΞΟΡΜΗΣΕΩΝ

Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ Πατέρες ἡμῶν
ἤλπισαν καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς. Πρὸς
σὲ ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν, ἐπὶ σοὶ
ἤλπισαν καὶ οὐ κατησχύνθησαν.

(Ἐ' αλμ. κα')

Ἡ ἐλπίς! Μετάγγισις ζωῆς! Παλίρροια δυνάμεων. Εἶδον τὸν ἄνθρωπον νὰ μοιρολογῇ καὶ μέσα εἰς τὸ λαμπυρίζον κρύσταλλον τῶν δακρύων τοῦ ἀντίκρουσα τὴν ἐλπίδα νὰ προβάλλῃ ἠρωῖς ὑπέρκαλλη, ἔτοιμη νὰ τὸν ἀναζωογονήσῃ. Ἐλπίς! Τίποτε δὲν ἐτάνυσε τόσον δυνατὰ τὰ πτερά διὰ νὰ κυνηγήσῃ τὰ ὑψηλὰ ὄνειρα. Τίποτε δὲν συνεδαύλισε τόσον τὸ πῦρ τῆς προόδου, διὰ νὰ δημιουργήσῃ θαύματα, νὰ διαπλάσῃ ἐποχὰς, νὰ ἀπεργασθῇ τὴν ἀναγέννησιν. Τὴν στιγμὴν ποὺ οἱ πολιτισμοὶ παρακμάζουν, τὴν ὥραν ποὺ ἡ οἰκουμένη παύει νὰ δημιουργῇ σταθμούς, τὴν ἐποχὴν ποὺ τὸ σκότος, ἢ φθορὰ, ἢ καταστροφὴ, ἐπικάθηται ἐπὶ πάντων τότε ὡσὰν ἀνάβλυσμα θεραπευτικόν, ὡσὰν

τεχνουργείον, μέσα εἰς τὴν δίνην αὐτὴν τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως, τεχνουργείον σιωπηλόν, παρασκευάζει τὰ θεμέλια μιᾶς νέας ζωῆς, μιᾶς δυνατῆς καὶ ἀμεταπτύτου ἀνυψώσεως καὶ ὄργασμοῦ. Ἡ ἐλπίς! Τὸ αἰώνιον σύμβολον τῆς δυνάμεως! Καὶ ὅμως ἔρχονται στιγμαὶ ποῦ ὁ ἄνθρωπος λησμονεῖ τὴν ἀδάμαστον αὐτὴν δύναμιν. Λησμονεῖ ἐξ ὑποβολῆς τὴν εὐτυχίαν του καὶ διὰ μεγάλα πολλάκις διαστήματα ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἐσωτερικόν του κόσμον τὸν νόμον τῆς ἀπαρητεύσεως καὶ τῆς θλίψεως. Ἀπασχολεῖ τὴν ὄρασιν καὶ τὴν διάνοιάν του ἐπιμόνως μὲ ὅτι δηλητηριάζει, μὲ ὅτι προκαλεῖ τὸν πόνον. Ὡσάν ὁ Κύριος τῶν ὄλων νὰ μὴ ἦτο πλησίον μας διὰ νὰ μᾶς στηρίξῃ, ὡσάν νὰ μὴ εἴχωμεν κάποιον νὰ μεριμνᾷ, νὰ ἐνδιαφέρεται νὰ πονῇ δι' ἡμᾶς. Πολλὰς φορὰς ὁ ἄνθρωπος εἶναι κατώτερος τῆς εὐτυχίας του.

Ἡ ἀηδὼν κελαδεῖ μὲ τὸ δροσερὸν ἄσμά της καὶ πηδᾷ ἀμέριμνα ἀπὸ πηγῆς εἰς πηγήν καὶ ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον. Ἡ χρυσαλλίς δὲν ἀναπαύεται ἂν δὲν ἐπικαθήσῃ εἰς ἑκατοντάδας ἀνθοπετάλων διὰ νὰ ροφήσῃ τὴν ἰκμάδα τοῦ ἀνθους. Μετ' ὀλίγον θὰ τὴν συντρίψῃ ὁ θάνατος κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς σκιάς του. Καὶ ὅμως τὸ πέταγμα της δὲν παύει νὰ εἶναι χαρῶπόν. Καὶ αὐτοὶ οἱ κόρακες ἀμέριμοι σχηματίζουν κύκλων ἐναλλαγὰς εἰς τοὺς αἰθέρας, διότι γνωρίζουν ὅτι κάποιος ὀφθαλμὸς μεριμνᾷ περὶ ὄλων. Ὁ ἄνθρωπος δυστυχῶς δὲν θέλει νὰ παραδειγματισθῇ οὔτε ἀπὸ τὰς χρυσαλλίδας, οὔτε ἀπὸ τὰ πτηνά. Παύει νὰ ἐλπίζει, πολλὰς φορὰς δίχως αἰτίαν, καὶ βυθίζεται εἰς τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐναγκαλίζεται τὴν ἀπελπισίαν καὶ ἀποδιώκει τὴν ἐλπίδα. Συνθηκολογεῖ μὲ τὴν ἀγωνίαν καὶ μάχεται τὴν γαλήνην. Γνωρίσματα χαρακτήρων ζώντων εἰς περιβάλλον ἀνώμαλον καὶ ὀδυνηρόν. Μήπως ὁ Κύριος δὲν συνέστησεν

εἰς τὰ χριστιανικὰ πλήθη τὴν αἰσιοδοξίαν; Μήπως δὲν μᾶς συνιστᾷ νὰ ἐμβλέψωμεν εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ; **«οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν. οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ' ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν»** (Ματθ. Στ 26.) Εἶναι τόσοσιν δυσήνιος εἰς τὰ αἰσθήματά του ὁ ἄνθρωπος! Ἔχει στιγμὰς θλιβεράς, στιγμὰς ἀνεξηγήτους, στιγμὰς ποῦ μέσα του ἐπιβάλλονται κυκλοθυμῖαι ἰλιγγιώδεις, αἱ ὁποῖαι ἐπικάθηνται ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ του οἰκοδομήματος καὶ κρημνίζουν ὄλο τὸ σύστημα τοῦ χαρακτήρος του. Στιγμὰς ποῦ θολώνουν τὴν νηφαλιότητα καὶ ἐπιβάλλουν τὴν σκοτοδίνην. Ὡ ἄνθρωπε, εἶσαι μεγάλο μυστήριον!

* * *

Ἡ Ζωὴ παραμένει χωρὶς νόημα ἂν λείψῃ ἡ ἐλπίς. Ἡ ἐλπίς εἶναι ἐστία δυναμικότητων. Ἡ χαρὰ εἶναι δημιουργημά της. Ἡ παραμυθία ἀπὸ τὴν ἐλπίδα ἀντλεῖ τὴν γαλήνην της. Αἱ ρίζαι τῆς ἐλπίδος εἰσχωροῦν ἕως τὰ βαθύτερα γεγονότα. Ἡ γέννησις της κυοφορεῖται μέσα εἰς τὴν δίνην τῶν τρομακτικωτέρων γεγονότων καὶ ὅμως εἶναι τόσοσιν θωπευτική! Ἐξορμᾷ μέσα ἀπὸ τὰς ταραχὰς, μέσα ἀπὸ τὴν σκληρότητα, μέσα ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν ἀθλιότητα, ἀπὸ τὰς βροντὰς καὶ τὰς ἀστραπὰς τῆς καταστροφῆς καὶ ὅμως ἡ ἐλπίς κατορθώνει νὰ ἐπιβληθῇ ὄλων καὶ νὰ θριαμβεύσῃ μὲ μίαν γλυκύτητα ἀπεριόριστον. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑποχωροῦν τὰ νέφη, ὑποχωροῦν αἱ καταστροφαι καὶ ὡσάν ἀντίθεσις ἀκτινοβολοῦσα καὶ λάμπουσα ἐμφανίζεται ἡ νικητρία ἐλπίς καὶ σύρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν ποῖο δυσπροσίτων σχεδίων καὶ ἡ

ρωϊσμών. Συχνά θὰ τὴν ἰδῆ κανεὶς νὰ ἀντικαθιστᾷ τὴν παραγνώρισιν μὲ τὴν δόξαν, νὰ παρασκευάζῃ τὰς μεγαλυτέρας φυσιογνωμίας καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐπιτυχίαν. Τὸ δαιμόνιον τῆς πολυσύνθετον καὶ πολυμερὲς τροχάζει εἰς τὸ ἄπειρον τῶν ποιῶν μεγαλειῶν ἐπιτεύξεων, ὅπως τὰ ἡλιακὰ συστήματα μέσα εἰς τὸ ἄπειρον τῶν αἰθέρων.

Ὅταν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν τελευταίαν του ἐκστρατείαν ἐναντίον τῶν Περσῶν ἐκάλεσε τοὺς φίλους του καὶ τοὺς διένειμε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του. Καὶ διὰ σὲ τί θὰ κρατήσῃς τὸν ἠρώτησαν ἐκεῖνοι; Τὴν ἐλπίδα ἀπήντησεν ὑπερήφανος ὁ ἥρωϊς. Μήπως ὅμως ἡ ἐλπίς ἐγκατέλιπε ποτὲ τὸν γλυκύτατον Ναζωραῖον ὅταν ἔτρεχεν εἰς τὰς ρύμας καὶ τὰς ὁδοὺς διὰ νὰ σκορπίσῃ τὸ ἄφθονον καὶ ὀροσερὸν κήρυγμα τῆς μετανοίας; Μήπως καὶ εἰς τὰς τραγικωτέρας στιγμὰς τῆς προσευχῆς του ἐπάνω εἰς τὸ μυστηριώδες σκότος ποὺ ἠπλώνετο ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ἐπάνω εἰς τὸ ἀνατριχιαστικὸν ἀπὸ τὰ νεκρικὰ ὄστα, ὄρος τοῦ Γολγοθαῖ, ἔπαυσε νὰ ἐλπίζῃ ὅτι κάποτε οἱ ἄνθρωποι θὰ μετενόουν διὰ τὴν ἐγκληματικὴν πορείαν των καὶ θὰ ἐδημιούργουν μίαν νέαν κοινωνίαν, ὅπου τὸ δίκαιον νὰ εἶναι ὁ πόθος καὶ ἡ ἀγάπη ἢ χαρὰ; Ὅπου ἡ φιλανθρωπία νὰ εἶναι ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ τελειότης ὁ ἐνθουσιασμὸς; **«Καὶ γενήσεται μὲν ποίμνη εἰς ποίμνην».**

Ἡ ἐλπίς εἶναι ὁ δορυφόρος μας ποὺ μᾶς παραλαμβάνει ἀπὸ τὸ λίκνον καὶ σκορπίζεται ὡς ἐπιτάφιος ἀνθὸς ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα τοῦ τάφου μας· εἶναι ὁ μέγας μάγος ποὺ κατευνάζει τὰς ἀγριότητας τῆς κοινωνικῆς διαπάλης, τοῦ σφετερισμοῦ, τῆς ἀδικίας, τῆς ἐπικρατήσεως καὶ τῆς καταπελματώσεως· ποὺ γεφυρώνει τὰς χαινούσας κοινωνικὰς ἀβύσσους, ποὺ συνενώνει τὰ

αἰσθήματα καὶ τὰς καρδίας. Καὶ μέσα εἰς τὴν μεγαλυτέραν θλίψιν μας, ἡ ἐλπίς εἶναι ποὺ μᾶς πέρνει ἐπάνω εἰς τὸ χρυσοπτερον φωτεινὸν ἄρμα τῆς καὶ μᾶς φέρει ὑψηλὰ, εἰς ἄλλους κόσμους ποῖο θετικούς, ποῖο ἐξευγενισμένους, ποῖο εἰρηνικούς. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἀποθνήσκωμεν αὐτὴ δίδει χρωματισμὸν αἰθέριον εἰς τὴν ἔκφρασιν μας, αὐτὴ ἀνακούφισιν, αὐτὴ δύναμιν. Αὐτὴ ἀγιάζει τὰς στιγμὰς μας αὐτὴ μεταρσιώνει τὴν σκέψιν, αὐτὴ δημιουργεῖ τοὺς εἰρημοὺς τῶν συγκινήσεων! Αὐτὴ φέρει κοντά μας τὰ ξηνητευμένα παιδιὰ μας, ἡ γλυκεῖα ἐλπίς ποὺ προπορεύεται λαμπαδηφοροῦσα κάθε ἀνθρωπίνης καταστάσεως, ποὺ μὲ τὸ χαλύβδινο νῆμά της κλύθει τ' ἄγνωστα, στερεώνει τὴν ἀδάμαστον θέλησιν καὶ ἐπάνω εἰς τὴν τέφραν τῶν ἔρειπίων τοῦ παρελθόντος ὑψώνει περικαλλῆ τὸν ἀνδριάντα τῆς νίκης, τοῦ νέου ρυθμοῦ, τοῦ ὠραιότερου πολιτισμοῦ.

Ἄνθρωποι ἂν δὲν ἀνανεώνετε κάθε στιγμὴν τὴν ἐλπίδα μέσα σας τὸ περιεχόμενόν σας θὰ ἔρπη πάντοτε, θὰ εἰσθε ἀνίκανοι νὰ ἀπογειωθῆτε, νὰ σφυριλατήσητε τὸ μέλλον, νὰ φιλοτεχνήσητε τὰ σχεδιαγράμματα πολιτισμῶν μεγάλων. Ἡ ἐλπίς μᾶς φέρει εἰς τὸν ἡμισυ δρόμον τῆς ἐπιτυχίας τῶν ποθουμένων, ἂν καὶ τὰ ἀντικείμενα ποὺ ποθοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν κάνουν τὸν ἄλλον ἡμισυ δρόμον· ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀσφαλῆς. (Βάγνερ).

Ἐνας ἐνατενισμὸς τῆς ἐλπίδος εἶναι μία ἀποκάλυψις θαυμαστή.

» Πᾶσα ὥρα ἢ ὅποια ^{*} ^{*} χάνεται σημαίνει ἀφανισμόν τῆς ζωῆς». Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀξίωμα ποὺ ἐλαξέυθη ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου τοῦ φιλοσόφου τῶν νεωτέρων χρόνων Λεϊβνιτίου. Ἀλλὰ θὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτό: ὅτι κάθε στιγμὴ χωρὶς ἐλπίδα, σημαίνει ζωὴν δίχως πίστιν, δίχως ἰδανικόν, γεμάτην ἀπαισιοδοξίαν. Καὶ

παρομοία ζωή είναι πραγματικός αφανισμός. Ἄφου ὑ-
πάρχει Θεός δημιουργός τῶν πάντων δὲν εἶναι δυνατόν
γὰ λείψη ἡ ἐλπίς. Βέγας, Προκύων, Ἄδελβαράν, ἡλιο-
ρόδινοι καὶ κυανοί, ἀστέρες τρεμοσβύνοντες, γιγάντιοι, ὑ-
πάλινοι καὶ σαπφείρινοι, ἀπόμακροι νεφελώματα, ἡπειροί
καὶ θάλασσαι, ὄρη καὶ πεδιάδες καὶ παγόβουνα καὶ πάντα
τὰ ἄλλα μὲ ἀφάνταστον δύναμιν τρέχουν μέσα εἰς τὸ ἄ-
πειρον καὶ ἀκολουθοῦν τὴν τροχίαν των. Τί ἄλλο εἶναι
ὁ τροχισμός των εἰς τὸ μυστηριώδες ἄπειρον παρὰ μία
ἐξαγγελτήριος ἀναγγελία εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι μέσα εἰς
τὴν ἁρμονίαν τῶν κινήσεων καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀπο-
στάσεων, ὅτι δὲν σταματᾷ ἡ ἐλπίς, ἀλλὰ προχωρεῖ μα-
κρύτερον, ποῖο βαθεῖα εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης
τοῦ Παντάνακτος; Ὡς ἡ ἐλπίς δὲν εἶναι δειλή. Γεννᾶται
μέσα εἰς τοὺς δαιδάλους τῆς σκέψεως, γιγαντοῦται μέσα
εἰς τὰ ποῖο ἀπρόσιτα, τὰ ποῖο σκοτεινά. Εἶναι ὁ διάυλος
ποῦ ἀντηχεῖ ὡς μία διάψευσις εἰς τοὺς μοιρολατρικοὺς
χρησμοὺς ποῦ διατυπώνει μονότονα ἡ χειμαζομένη κοινω-
νία. Εἶναι ἄκομη ἐκείνη ποῦ ἀφοπλίζει τὰ μίση καὶ ἐκμη-
δενίζει τὰς ἀποστάσεις. Ἡ αἰωνία ἐλπίς!

Τὸ ἡφαίστιον τῆς ἐνεργείας σου, ὦ ἐλπίς, εἶναι πο-
λυδύναμον, πολύτροπον καὶ κοχλάζει εἰς βαθύτατα ἔγκρατα
ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν κόσμων. Καὶ ὅταν τὰ πτερά σου
θραυσθοῦν, καὶ ὅταν ἡ δύναμις σου σταματήσῃ, σὺ δὲν
σταματᾷς. Τρέχεις εἰς τὴν θρησκείαν, τὴν θρησκείαν τοῦ
Σωτήρος μας καὶ ἐκεῖ εὐρίσκεις τὸ μεγαλύτερον κορύφωμα
τῆς συμπληρώσεως καὶ τελειοποιήσεώς σου.

«Κύριε ὁ Θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα» (Ψαλμ. Ζ').
Σὺ εἶσαι Κύριε καταφυγή καὶ ἐλπίς μας. Καὶ ὅταν ὅλη ἡ
σοφία σκορησιθῇ ἐμπρὸς μας, καὶ ὅταν μεγάλοι καὶ δυνα-

τοὶ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὰ θαύματα τῶν πολιτισμῶν, πάλιν
Κύριε ἡ ἐλπίς μας στρέφεται πρὸς Σέ, διότι ὅλα τὰ
ἀνθρώπινα εἶναι μάταια καὶ ταπεινά. «Σὺ δὲ διαμέ-
νεις ὁ αὐτὸς καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν».

«Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ Κύριε ἤλπισα. Εἶπα σὺ εἶ ὁ
Θεός μου, ἐν ταῖς χερσὶ σου οἱ κληροὶ μου». Ναὶ
Κύριε, σὺ κυβερνᾷς τὸν κόσμον ὅλον, τοὺς ἀνθρώπους, τὰς
ἁρμονίας τῶν κυμάτων, τῶν ἀνέμων καὶ τῶν δένδρων. Ὁ
πόνος ἐσφυροκόπησε τὴν καρδίαν μας, Κύριε, συνέτριψε
τὸ πνεῦμά μας. Ἡ ἀγωνία τῆς αὔριον, ἡ ἀμφιβολία τῆς
ζωῆς, τὸ φάσμα τοῦ πολέμου ποῦ μᾶς ἀπειλεῖ κάθε στιγ-
μὴν, ἡ κακία καὶ ἡ ιδιοτέλεια, μᾶς κατεροράκωσαν τὴν
θέλησιν, μᾶς ἐπλήγωσαν τὴν καρδίαν, μᾶς ἐλύγισαν τὸ
θάρος. «Ἐπὶ σοὶ Κύριε ἤλπισα μὴ κατατρεχυν-
θείην εἰς τὸν αἰῶνα». (Ψαλμ. Λ').

Μόνη μου ἐλπίς! Μόνη μου καταφυγή καὶ σωτηρία.
Γλυκύτατε Χριστέ! Ἐσταυρωμένε τοῦ Γολγοθᾶ. Θεὸς
τῶν ὅλων.

ΠΟΜΠΟΣ ΦΕΡΛΥΓΗΣ

«**Ἐνδύσαθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοὺς ἐάν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν**»

(Κολασσ. 3,12-13)

Καὶ προχωροῦν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν δρόμον τους...

Στροβιλλίζονται μὲ ἀκατάσχετον ὀρμητικότητα εἰς τὴν ἐναλλασσομένην χοάνην τῆς παροδικότητος. Καὶ ἔξαφνα στρέφουν τὸ βλέμμα πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ ἀντικρύζουν εἰς ὅλην τὴν γυμνότητητά των τὰ ἐρεΐπια τῆς ζωῆς των.

Διὰ νὰ μὴ διασπαθῆση κανεὶς τὴν ζωὴν του, διὰ νὰ μὴ δαπανήσῃ τὰς δυνάμεις του ματαίως πρέπει νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰς ρυθμόν, νὰ δώσῃ τὴν σημασίαν τῆς σκοπιμότητος. Τότε μόνον δὲν ὑπάρχουν ἐρεΐπια. Νὰ δώσῃ ἱερότητα εἰς τὰς ἐξάρσεις του καὶ νόημα εἰς τὰς γραμμὰς τῆς

ζωῆς του. Καὶ τί καλλίτερον νόημα καὶ περιεχόμενον διὰ τὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην!

* * *

Δὲν εἶναι ὅμως ἡ ἀγάπη αὐτὴ μία κοινωνικὴ ἀπάτη, κάποια στοργικὴ ἐπιείκεια μόνον, κάποιος σεβασμὸς ἀπλοῦς πρὸς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ὅπως δογματίζει ὁ Μέτσι τῆς Κίνας, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἀποστάλαγμα τοῦ φέγγους τῶν ἀρετῶν. Δὲν εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Πλάτωνος, ἢ ἡ ἀγάπη τοῦ Σενέκα ποὺ περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἐχθροῦ, ἢ ἡ ἀγάπη τῆς Αἰγύπτου ποὺ δίδει ὀλίγην ἀνακούφισιν εἰς τὸν πληγωμένον ἀπὸ τὰς παντοίας ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Τί εἶναι λοιπόν; Εἶναι κατὶ περισσότερον, κατὶ μεγαλύτερον, κατὶ ὑψηλότερον. Εἶναι δοξαρισμὸς ποὺ ἀπαλύνει τοὺς πόνους τῆς ἀνθρωπότητος ἕως τὰ βαθυτέρα βάθη των καὶ ἀναβιβάζει τὴν αὐτοθυσίαν εἰς τὸ ἀπώτερον μετέωρόν της.

Ὁ ἄνθρωπος διασκελίζει τὴν ζωὴν του μὲ τὴν παραλλαγὴν τοῦ πόνου εἰς τὰ χεῖλη. Ἡ ζωὴ εἶναι μία δυνατὴ δόνησις πόνου. Ἡ ἀγάπη σταματᾷ τοὺς παλμοὺς τοῦ πόνου καὶ μεταγγίζει τὴν δρόσον τῆς γαλήνης, τὴν ἀνακούφισιν τῆς παρηγορίας. Ἡ ἀγάπη δίδει καρτερίαν. Συμπληρώνει τὰ πάντα διότι ἔχει πηγὴν τοὺς οὐρανοὺς, ἢ μᾶλλον ἡ ἀγάπη εἶναι αὐτοὶ οἱ οὐρανοὶ: «Ὁ Χριστὸς ἀγάπη ἐστίν».

Ὡ τίποτε δὲν εἶναι τόσῳ ὄραϊον, τόσῳ ἀπολυτρωτικόν, ὅσῳ τὸ νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς! Νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς χωρὶς ὑπολογισμοὺς! Ἡ ἀγάπη του νὰ εἶναι ὄχι μόνον συμπλήρωσις τῶν κενῶν τὰ ὅποια παρουσιάζουν οἱ συνάνθρωποι του, ἀλλὰ πηγὴ, ἢ ὅποια νὰ ρέῃ μὲ τὰ κρυστάλλινα νερά

της ἀκατάπαυστα, μὲ σκοπὸν μόνον νὰ ρέη καὶ νὰ σχημα-
τίζη αὐλακας βαθεῖς εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τῆς ζωῆς.
Ἔτσι τὴν θέλει, ὁ ἰδρυτῆς τῆς θρησκείας μας τὴν ἀγά-
πην! Ὡπείαν τοῦ πληγωμένου, ἀλλὰ μαζὺ καὶ αὐθόρμη-
τον καὶ ἀκεραίαν ἀφιέρωσιν. Παρηγορίαν καὶ τόνωσιν
τοῦ ἀπογοητευμένου, ἀλλὰ καὶ συμμερισμὸν τοῦ πόνου τοῦ
Ἐκρίζωσιν τοῦ ἑγὼ μας καὶ τοποθέτησιν εἰς αὐτὸ τοῦ ἑ-
γὼ τοῦ ἐχθροῦ μας, τοῦ πεινασμένου, τοῦ ἀδικημένου!
Καὶ ἔχει καὶ ἄλλην συνέχειαν....

* *

Καὶ εἶναι ἡ συνέχεια αὐτὴ τὸ κορυφωμα τῆς εὐδαι-
μονίας μας. Γινόμεθα τόσῳ εὐτυχέστεροι, ὅσῳ περισσότε-
ρον ἀγαπῶμεν. Καὶ τόσῳ περισσότερον ἀγαπῶμεν ὅσῳ
ἀντιλοῦμεν τὰς σκέψεις μας ἀπὸ τὸν Θεόν.

Οἱ ἄνθρωποι συχνὰ ἐκθαμποῦνται ἀπὸ τὰς ἐπιτυχίας
των εἰς τὴν ζωὴν. Ἡ ἐπιτυχία των δὲ αὐτὴ γίνεται ὁ χει-
ρότερος ἰσὺμβουλός των, διότι πολλάκις τοὺς ὀδηγεῖ εἰς
τὴν ἄρνησιν τῆς ἀνωτέρας ζωῆς, καὶ τὴν παραδοχὴν τῆς
ὑλῆς. Εἰς τὴν πραγματικότητα αἱ ἐπιτυχίαι αὐταὶ τοῦ ἀν-
θρώπου — τὰ περίφημα θαύματά του — εἶναι μερικαὶ
ἀστραποβρονταί, αἱ ὁποῖαι ἐξαφανίζονται πολὺ σύντο-
μα. Κάπου ἐκπνέουν οἱ ἀντίλαλοι καὶ τὰ μειδιάματα
τῆς ὑλῆς. Καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος μόνος του, ὡς πρὸς κατα-
φύγιον, στρέφει τὸ βλέμμα του πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ
ἀντλήσῃ ἐλπίδα καὶ νὰ ἀποσπᾷ ἓνα μειδίαμα χαρᾶς. Πό-
σον ἀργὰ ὅμως! Πόσος χρόνος χαμένος! Καὶ ἐνῶ θὰ ἦτο
τόσῳ προχωρημένος εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς βίβλου τῆς
χαρᾶς μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ περιεργάζεται τὰ ἐξώφυλ-
λά της!

* *

Ὁ ὅποιος δὲν γνωρίζει νὰ ἀγαπᾷ, αὐτὸς δὲν σὰς ἐ-
γνώρισεν ὡ οὐρανοί! Ἡ ἀγάπη ὑψώνει τὸ πλάσμα μέ-
χρι τοῦ Πλάστου του. Γιγαντώνει τὴν ἠθικὴν συνείδησιν
τοῦ κόσμου, δίδει κατεύθυνσιν εἰς τὰ φευγαλέα γεγονότα,
συμπληροῖ τὰς ἐλλείψεις, τονώνει τὰς ἰδεολογίας.

Εἰς τὴν ἀγάπην ἔδωκαν συνάντησιν αἱ τελειότητες καὶ
κατεφίλησαν ἀλλήλας. Ποῖος θὰ περιγράψῃ ἐκεῖνο ποῦ
ἀντιφεγγίζει ἡ βαθεῖα ἀγάπη, ἡ εἰλικρινὴς χριστιανικὴ ἀ-
φοσίωσις;

Τὸ βᾶδισμα τῆς ἀγάπης εἶναι ὅμοιον μὲ τὴν ἔλευσιν
τῆς ἐνεργοῦ εὐλογίας. Δὲν εἶναι τυπολατρεία, εἶναι πνευ-
ματικὴ διαύγεια καὶ προσήλωσις εἰς κάτι ἀνώτερον καὶ
ἀγνότερον, κάτι ἰδανικώτερον. Εἶναι ἡ λατρεία τοῦ ἀλη-
θινοῦ. Ἐκείνου ποῦ ἐξυμνοῦν τὰ πάντα καὶ δοξολογοῦν
οἱ οὐρανοί. Αἰθεροδόνητοι ἐντεύξεις εἰς τὴν θεωρίαν τῆς
ἀγάπης! Φεραυγεῖς ἀποκαλύψεις! Ἱεροτελεστία τῆς ὁποίας
ἐναρξες εἶναι τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ μας καὶ ἀ-
πόλυσις: Τὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ. Ἀπόλυσις εἶναι λέξις.
Τῆς ἀγάπης ἡ ἀπόλυσις εἶναι μία συνέχεια ἀδιάσπαστος.
Μόνον ὑπάρχουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι συστηματικῶς τὴν ἀ-
ποφεύγουν, διὰ νὰ περιπέσουν εἰς τὸν ἀντίποδα ἀπὸ μίαν
νόθον διάθεσιν: Τὴν λατρείαν τῆς ὑλῆς καὶ τὴν περιδό-
νησιν τῆς ἁμαρτίας.

Χωρὶς ἀγάπην εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ κάτι γεν-
ναῖον εἰς τὸν κόσμον! Ὅταν ἀγαπῶμεν ἀκούομεν εἰς τὸν
ἄερα οὐρανόσις φωνὰς, πτερυγίσματα ἀόρατα. Αἰσθανό-
μεθα τὸν Θεὸν πλησίον μας. Ἡ ζωὴ ἀποκτᾷ περιεχόμε-
νον, οἱ πόθοι ἐξευγενίζονται, αἱ ἀρχαὶ μας ἀποκτοῦν πε-

ρίβλημα τόσον μεγαλοπρεπές ὥστε νὰ ἐπιβάλλονται μόνον
μὲ τὴν ἐμφάνισίν των.

* * *

Οἱ ποιηταὶ συντάσσουν τὰς ᾠδὰς των πρὸς τὴν ὁ-
ραιοῦτητα. Καὶ ὁ χρόνος ὅμως συντάσσει τὴν ἰδικήν του
ᾠδήν. Ἄλλὰ ἡ ᾠδή του συντάσσεται μέσα εἰς τὰ γυμνά
κρανία καὶ τοὺς σκελετούς.

Θὰ παρέλθουν, ὦ θνητοὶ, χρόνοι καὶ ὁ χρόνος θὰ
συντάσσει τὴν ᾠδήν του καὶ μέσα εἰς τὰ ἰδικὰ μας ὀστά.
Πόσον ὅμως τὰ ὀστά μας θὰ σκιρτήσουν καὶ θὰ συγκλο-
νισθοῦν ἀπὸ χαρὰν, ὅταν ἀκούσουν τὸν χρόνον νὰ ψάλλῃ
τὸν ὕμνον τῶν ἀρετῶν μας καὶ τῆς ἀγνῆς ἐπιγείου πολι-
τείας μας! Ἄς ἀγαπῶμεν λοιπὸν ἐχθρούς καὶ φίλους, κα-
θὼς «**ἠγάπησε καὶ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον**», διότι ἔτσι
μόνον θὰ ἐξαγνισθῶμεν, ἔτσι θὰ περισώσωμεν τὰ ὑπολείμ-
ματα τοῦ κύρους μας. Ἔτσι μόνον θὰ ἐπιβληθῶμεν ὡς ἄν-
θρωποι, ὡς οἰκογενειάρχαι, ὡς στελέχη κοινωνικὰ, ὡς ἄρ-
χοντες, ὡς φίλοι καὶ προστάται. Καὶ μάλιστα ὄχι μόνον
ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρὸς τὸν Θεόν.
**«Τοὺς δὲ ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντῃ συνεργοὶ εἰς
ἀγαθόν....»** (Ρωμ. 8,28).

Ἡ εὐτύχημα θὰ ἦτο ἂν κάποτε κουρασμένη ἡ ἀνθρω-
πότης νὰ μισῇ, νὰ ἀδικῇ καὶ νὰ πληγῶνῃ, ἀπεφάσιζε νὰ
ἐπιβάλλῃ ὡς νόμον ἀνυπερβλητὸν τῆς ζωῆς, τὴν ἀγάπην
τὴν ἰδανικὴν. Εὐλογημένη ἡ ἡμέρα ἐκείνη! Εὐλογημένη
καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη!

Ο

ΑΔΑΜΑΣΤΟΣ ΔΡΕΠΑΝΗΦΟΡΟΣ

«**Ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ**».

—Ποῦ πηγαίνεις θνητέ;— Ἐκεῖ ποῦ συναντῶνται ὄλοι. Ὁ
Θάνατος!! Εἶναι ἡ μαύρη καὶ ἀγρία ἀψὶς κάτω ἀπὸ τὴν ὁ-
ποῖαν θὰ περάσουν ὄλοι μὲ συντριβὴν, ταπεινομένοι. Ὁ
θάνατος εἶναι τρομερὸς συντριβὴν τὸν δυνατὸν καὶ τὸν ἀ-
δύνατον. ὅπως ὁ μυλωθρὸς τὸν σῖτον μὲ τοὺς βαρεῖς ὀγκο-
λίθους του. Μυστήριον μαζὺ καὶ ἀποκάλυψις! Ἄγριότης,
διάλυσις, ἀποσύνθεσις, σταθμός, ἀλλὰ καὶ ἀφετηρία, κατα-
γασμός καὶ συνέχεια. Ὁ δρομεὺς ἔχει ὀρισμένας ἀποστά-
σεις ποῦ θὰ τρέξῃ εἰς τὸν στίβον. Ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐκ-
κινήσῃ ἀπὸ κάπου διὰ νὰ φθάσῃ εἰς ἓνα τέρμα. Ἡ ἀπό-
στασις ὅμως δὲν εἶναι γνωστὴ. Θὰ περάσῃ χαράς, πανηγύ-
ρεις, θριάμβους, δόξας. Θὰ τὸν στεφανώσουν μὲ τὰ ρόδα
καὶ τὰς δάφνας, μὲ τὸ διάδημα. Θὰ τοῦ δώσουν τὴν δύνα-
μιν τῆς νίκης καὶ τῆς ἐξουσίας καὶ θὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος διὰ
νὰ τὸν ὀδηγήσῃ μὲ τοὺς γοργοὺς πτερυγισμοὺς του εἰς
τὸ τέρμα... Ἐκεῖ ποῦ θὰ ἀκούσετε μίαν παράξενην συναυ-
λίαν, τῆς ὁποίας ἡ διαπασῶν θὰ εἶναι κοπετοὶ καὶ βάσις

τὰ δάκρυα, ἐκεῖ θὰ ἰδῆτε τὸν θάνατον νὰ διατάσῃ ἀδυσώπητα. Ἐκεῖ ποὺ αἱ μητέρες θὰ σκίζουσιν μὲ σπαραγμὸν τὰς σάρκας των καὶ οἱ γέροντες πατέρες θὰ τραβοῦν τὰ λευκὰ μαλλιά των, ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀπογνώσεως καὶ τῆς ἀπελπισίας, θὰ ἰδῆτε τὴν μαύρην σημαίαν του νὰ κυματίζῃ τρελλά. Μεγαλεῖον ἄγριον. Μυστήριον ποὺ ὀρθώνει τὰς τρίχας. Ὁ θάνατος! Ἡ ἱστορία του εἶναι ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Περικλέους συναντᾶται μὲ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα εἰς τὰς σελίδας του. Ὁ Ὀλυμπος τῆς μυθικῆς ἐποχῆς χαιρετᾷ τὸν πύργον τοῦ Ἄϊφελ. Ὁ πολιτισμὸς τῶν Φοινίκων συναντᾶται μὲ τὴν τελευταίαν ἐκπολιτιστικὴν ἔμπνευσιν τοῦ αἰῶνος μας. Δὲν ἔχει ὀρόσημα ὁ θάνατος. Τρέχει μὲ τὰς ἐποχὰς καὶ πολλάκις αὐτὸς εἶναι μία ἐποχὴ ὀλόκληρος. Δίδει σταθμοὺς εἰς τὸν χρόνον. Δημιουργεῖ πολλάκις τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ ἄλλοτε πάλιν γίνεται πομπὸς ἐξομῆσεων νέων ἀρχῶν. Εἶναι ἥρως τῆς ιδέας καὶ ἄλλοτε γίνεται ὁ τάφος τῶν ποιῶν μεγαλειωδῶν συλλήψεων. Γύρω ἀπὸ τὰς ἐπάλξεις του πνέει ἀτμόσφαιρα ἡρωϊσμῶν. Πολλὰς φορὰς ὅμως ὁ τάφος γίνεται μηχανοστάσιον ποὺ ἐξαπολύει ἀλληλοδιαδόχως προκηρύξεις τῶν ποιῶν καταστρεπτικῶν ἐμπνεύσεων. Καθαγιάζει θυσιαστήρια ὁ θάνατος μὰ συχνὰ καίει καὶ καταστρέφει τὰ ἄνθη τῶν ποιῶν μεγαλοπνεύστων ἰδεολογιῶν ποὺ θάλλουσιν ἐπάνω ἀπὸ τὴν χωματίνην καλύπτραν του. Γύρω του ἀκούονται αἱ συνομιλίαι τῶν ποιῶν γοητευτικῶν θρύλων. Εἶναι ὀδηγὸς καὶ ἐργάτης Ὁ σκληρὸς θάνατος ἀποφασίζει μὲ ἀστραπᾶς δραῖς μὲ σεισμοὺς καὶ ὅμως παρουσιάζει τόσῃν ἀλληλουχίαν τόσῃν συνέχειαν!

* *

«Πάντα σκιᾶς ἀσθενέστερα, πάντα ὀνείρων

ἀπατηλότερα». Αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ ἤλθον εἰς τὸν νοῦν, ὅταν πρὸ καιροῦ ἀντίκρισα εἰς τὴν Χρυσούπολιν ἓνα ξένον νεκροταφεῖον. Νομίζει κανεὶς ὅτι τὸ νεκροταφεῖον αὐτὸ εἶναι ἀμφιθέατρον. Μία κλιμαξ ποὺ ἀναβαίνουν κάθε βράδν οἱ νεκροὶ εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα καὶ ψάλλουσιν τὸ ὠσαννά, μὲ θαυμασμόν, πρὸς τὸν Θεόν. Εἶναι βαθμίδες βαθμίδες τὸ νεκροταφεῖον καὶ σὲ κάθε βαθμίδα μνημεῖα ἀμύπολλα. Μάρμαρα λευκά, μάρμαρα λαξευμένα, μάρμαρα στολισμένα μὲ ἀγρίαν καλλιτεχνικότητα, μάρμαρα κίτρινα ἀπὸ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ ἄλλα ποὺ ὀμοιάζουν μέσα εἰς τὸ μυστήριον τῶν τάφων μὲ ἐκχειλισμα ἐλπίδος. Ἀνάμεσά τους ὑψοῦνται ὑψηλὸμα κυπαρίσσια καὶ ἄλλα δένδρα ποὺ σκορπίζουν μὲ ἄγριον μεγαλεῖον διαδοχικὰ καὶ ἀκατάπαυστα τὰ μαῦρα πέπλα τους καὶ τὸ δέος τοῦ θανάτου εἰς ὅλην τὴν φύσιν. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν τελευταίαν βαθμίδα οἱ νεκροὶ μὲ τοὺς φωσφορίζοντας τάφους των, νομίζει κανεὶς πὼς σηκώνονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν, ὅπως ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ ἀνακαλύψῃ κάποιον ποὺ κρύπτεται ὀπίσω ἀπὸ μικρὸ κορυφωμα. Γελοῦν μὲ τὸν φόβον μας, διασκεδάζουσιν μὲ τὰ τεχνάσματά μας διότι γνωρίζουσιν πὼς δὲν δυνάμεθα νὰ διαφύγωμεν τὸν χορὸν τους, μέσα εἰς τὸ ἀπέραντον ἔρεβος. Θὰ λάβωμεν τὴν θέσιν μας. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἰστὸς ἀράχνης ἀπὸ τὸν ὁποῖον δύνανται νὰ διαφύγουν οἱ ἰσχυροὶ καὶ νὰ συλληφθοῦν οἱ ἀδύνατοι, ἀλλ' εἶναι ἀδάμαστος καὶ ἄγριος θεριστῆς ποὺ ρίπτει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων κάτω, ὅπως ὁ ἀγρότης τοὺς στάχεις τὸ θέρος μὲ γέλωτας καὶ ἕσματα. Εἶναι περιεσκόπιον τὸ ὁποῖον καὶ μέσα εἰς τὴν μεγαλυτέραν κοινωνικὴν δίνην σὲ ἀνακαλύπτει καὶ σοῦ στέλλει τὰς τορπίλλας του. Τὸ πένθιμόν του συνεργεῖον φθάνει ἕως τὸν ὑψηλότερον πύργον. Ἐγκαθίσταται εἰς τὰ ὕψη τῶν αἰθέρων καὶ

εἰς τὰ τάρταρα τῆς γῆς. Δρᾶ εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, κυκλοφορεῖ ὅμως καὶ εἰς τοὺς εἰδυλλιακοὺς κάμπους. Ὅρη, βουνά, πεδιάδες, θάλασσαί, νέφη, αἰθουσαι πολυτελεῖς, τρώγλαι, ὑπόγεια, εἶναι τὸ ἔδαφος ὅπου κυκλοφορεῖ τὸ σκελετῶδες φάσμα του. Ὅπου καὶ ἂν στρέψῃς τὴν ἀκοήν σου ἀκούεις τὰ δικτάχορδα ἐνὸς παμπαλαίου κλειδοκυμβάλου νὰ ἀποδίδουν θλιβεροὺς σκοπούς. Ἀλλὰ ἡ μουσικὴ φυλλὰς ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκει τὸν σκοπὸν ὁ μυστηριώδης καλλιτέχνης δὲν ἔχει τοὺς συνήθεις μουσικοὺς χαρακτήρας· ἔχει σταυροὺς, σταυροὺς πενθίμους, νεκρικοὺς. Καὶ ἔξαφνα οἱ σταυροὶ αὐτοὶ μεγαλώνουν μέσα εἰς τὸ μουσικὸν βιβλίον, πλατύνονται τόσο πολὺ ὥστε νὰ περνοῦν τὸ διάστημα, νὰ φθάνουν εἰς ὅλην τὴν γῆν, νὰ γεμίζουσιν ὅλας τὰς ἐκτάσεις. Κοιμητήρια ἐνδόξων καὶ πτωχῶν ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἄγνωστα μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἀναπαύονται τὴν αἰωνίαν γαλήνην τὸ ἄνθος τῆς νεολαίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ μουσικὴ φυλλὰς· τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ μουσικοὶ χαρακτήρες· τὰ λείψανα καὶ οἱ σταυροὶ ὅλων ἐκείνων ποὺ ἔπασαν κεραυνόπληκτοι ἀπὸ τὴν ἀκαταγώνιστον ὄρμην τοῦ θανάτου. Οἱ νεκροὶ τῶν πολέμων καὶ τῆς εἰρήνης.. Θάνατε σκληρέ! Θάνατε χαιρέκακε! Ἐκεῖ ποὺ θέλεις νὰ κτυπήσῃς ἔρχεσαι τὴν στιγμήν ποὺ ἡ ζωὴ κυλᾷ ἀμέριμνη. Βισνοῖ, Ἄρμιάν, Σίβας, Δαίμων, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀφορμὴ ποὺ ἐξηπλώθη ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἔκανε μυστικὴν συμφωνίαν μετὰ τὸν θάνατον νὰ ἐνσκήπτῃ τὴν στιγμήν ποὺ τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς μᾶς κερνᾷ μετὰ τὰ ὄραιότερα ὄνειρα. Ὅνειρα συννυφασμένα μετὰ τὴν πλάνην! Ὅνειρα ποὺ σβύνουν μετὰ τὸ πρῶτον φύσιμα!

«Ἀνθρωπος ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει». Ἀνορθοῦται πίπτει ὁ ἄνθρωπος, δημιουργεῖ, θανατουρ-

γεῖ ἀνθρωπίνως, ἐφευρίσκει, ἀντιγράφει ἐποχὰς, σφραγίζει μετὰ τὴν ἰδιοφυΐαν του τὰς ἐποχὰς δίδει μετὰ τὸν πνευματικὸν του χρωστήρα τὰς γενικὰς γραμμὰς τῶν πολιτισμῶν, μᾶς μυσταγωγεῖ εἰς τὸ ἀπώτατον παρελθὸν μετὰ τὴν συγγραφικὴν του δεινότητα, γίνεται ὁραματιστὴς καὶ ἐκτελεστὴς συγχρόνως τῶν ποιῶν ἰδεαλιστικῶν ὀπτασιασμῶν, γίνεται μύστης καὶ μυσταγωγός, διυφαίνει τὴν δόξαν τῆς προόδου, τῆς παιδείας, τῆς τέχνης τῆς ἐπιστήμης, δημιουργεῖ τὰς οικονομικὰς καὶ ἐφευρετικὰς κοσμογονίας, ἐρευνᾷ τὰ θεοτρόφα ὄρη τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ θέτει εἰς ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος πληροφορίας ἀπὸ παρῳχημένους πνευματικοὺς ὄργανοι, περιουλλέγει ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων τὸν σπερματικὸν λόγον καὶ τὸν θέτει εἰς ὑπηρεσίαν τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Πρῶτος ὅμως ὁ ἄνθρωπος μετὰξὺ ὅλων τῶν δημιουργημάτων εἶναι πρῶτος καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν ἐφευρετικότητα καὶ εἰς τὴν παιδείαν καὶ εἰς τὴν γνῶσιν, ἀλλὰ πρῶτος καὶ εἰς τὴν εὐθανασίαν. Γεννᾷ τόσας σκέψεις ἕνα· νεκρός! Ἐχει τὴν στοργὴν πλησίον του, τὴν φροντίδα!

Τὴν ὥραν ποὺ τὰ πτηνὰ ψάλλουν τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς τὴν ἰδίαν ὥραν ὁ θάνατος τὰ συνοδεύει βαρύτερα μετὰ τὴν ἐπιθαλάμιον νεκρολογίαν του. Τὴν ὥραν ποὺ τὰ γέλια καὶ οἱ διθύραμβοι ἀντηχοῦν μέσα εἰς τὰς εὐωχίας πολυτελῶν αἰθουσῶν τὴν ἰδίαν ὥραν ἔξαφνα ὁ θάνατος ἀπλώνει τὰ μαῖτρα πτερά του. Ἀρχίζουσιν τότε τὰ δάκρυα, οἱ θρήνοι, οἱ κοπετοὶ, ἀρχίζουσιν αἱ φωναὶ καὶ αἱ μοιρολογίαι. Τὶ ὠφελοῦν ὅμως τὰ ἔλεγεια; Ὅλοι πεθαίνουν. Αὐτὸ εἶναι τὸ κατάντημα τῶν ἀνθρώπων. Ἐρχονται, βλέπουν, ἀποθνήσκουν! Γελοῦν, πλουτίζουν, λησμονοῦνται! Ἐπικρατοῦν, δοξάζονται, φεύγουν! Ὁ ἄνθρωπος ἀντιγράφει τοὺς διάτ-

τοντας αστέρας εις την πορείαν του. Λάμπει δι' ὀλίγον και κατόπιν κρημνίζεται εις τὸ μυστήριον τοῦ τάφου! Εἶσαι πλούσιος; Ὁ πλοῦτος σου, ὁ χρυσός σου και ἂν τὸν κήνης ἀσπίδα και ἂν τὸν κήνης θώρακα δὲν δύναται νὰ σε σώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον Εἶσαι βασιλεύς; Εἶσαι ἔνδοξος; Τί και ἂν εἶσαι ὅμως και κοσμοκράτωρ και ἰσχυρός και μέγας; Ὁ θάνατος εἶναι Τιτάν, εἶναι καταγίς, εἶναι γίγας και σαρώνει εις τὸ πέρασμά του ὅτι και ἂν συναντήσῃ. «**Τὰ πάντα ρεῖ**» (Ἡράκλειτος). Ἔνας ἀπέραντος μῦλος ποῦ ἀλέθει τὰ πάντα. Ἔνας γλύπτης ποῦ λαξεύει τὰ πάντα! Εἶμαι ὁ θάνατος! Ὁ θάνατος ὁ τρομερός! Στενάζει ἡ φύσις κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴν τοῦ πέλματός μου.

Ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ γεννᾶται τὸ παιδί γοργοποδεὶ πρὸς τὸ τέρμα. Κάθε γέννησις εἶναι και μία ὑπόσχεσις, ἕνα γραμματίον πρὸς τὸν θάνατον. Πολλάκις εις τὰς συναλλαγὰς μας ἀποφεύγομεν τὴν ἐξόφλησιν. Ἐδῶ ὅμως ἀποκλείεται κάθε ἄρνησις, κάθε καταστρατήγησις. Ποιὸς κατώρθωσε νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατον;

Ὅταν κάποτε πάρευρέθην εις ἕνα γάμον, δὲν γνωρίζω πῶς μοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ κάμω πενήτους συλλογισμούς. Τὴν ὥραν ποῦ ἤκουον τὸ «Ἡσαΐα χόρευε» και ἔβλεπον τὰς ἀνημμένας λαμπάδας, ἐνέθυμήθην τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Αἱ ἀνημμένα λαμπάδες τοῦ γάμου συναντῶνται μετὰ τὰ κηρία τῶν κηδειῶν. Ἡ ζωὴ εἶναι μία μεγάλη πανήγυρις. Οἱ ἄνθρωποι χορεύουν ἀκατάπανστα μέσα εις τὴν πανήγυριν αὐτὴν χειροπιασμένοι. Ἀλλὰ κάθε στιγμήν χάνεται και ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς. Ὁ χορευτὴς ποῦ εὐρίσκειται παραπλεύρως του σταματᾷ διὰ μίαν στιγμήν ἐκστατικός. Τὸ χέρι του δὲν κρατεῖ τὸν ἄλλον, τὸ ἐν ἄκρον τῆς χορευτικῆς ἀλυσίδος ὀλιγότευσε κατὰ ἕνα ἄνθρωπον. Κάποιον χάος νομίζει κανεὶς ὅτι κατέπιε τὸν συμπα-

ραστάτην. Ὡ θεέ μου πόσα παρόμοια κενὰ δὲν παρουσιάζονται, μέσα εἰς ὀλίγον χρόνον, πλησίον μας. Ταλαίπωροι θνητοὶ πόσῃν θλίψιν, πόσῃν ἀπόγνωσιν δὲν σκοπίζει εις τὴν θλιμμένην μας ψυχὴν ὁ θάνατος τῶν προσφιλῶν μας νεκρῶν! Καὶ ὅμως ἴσως δὲν θὰ ἐχρηιάζετο τόσῃ θλίψις! Εἶναι τόσον παράξενη ἡ γαλήνη τοῦ θανάτου! Ὅμοιάζει μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀνησυχίαν τοῦ βασιλεύει ὅταν ἕνα παιδί ἐρχεται εις τὸν κόσμον! Μήπως και ὁ θάνατος εἶναι μιὰ νέα ζωὴ; «**Τίς δὲ οἶδεν εἰ ζῆν τουθ' ὃ κέκληται θανεῖν, τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστίν;**» (Εὐρυπίδης) ἢ ὅπως λέγει ὁ ποιητής:

Κάτι ἀνέγγιχτο, ἀνάκουστο, ἀθώρητο.

Μήπως κάτω ἀπὸ τοὺς τάφους ἀνθίζει και ὁ, τι

Μέσα μας κρύβεται ἀγνώριστο

Μήπως πέρ' ἀπ' τὸν θάνατο ἀρχίζει;

Μήπως ὅτι θαρροῦμε βασίλεμα

γλυκοχάραγμα αὐγῆς εἶναι πέρα,

κι' ἀντὶ νάρθη μιὰ νύχτ' ἐξημέρωτη

ξημερώνει μι' ἀβροάδυστη μέρα;

(Δροσίνης)

Ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἀσφαλιστικὴ δικλεις ποῦ ἐξάγει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ ἐν τῶν σπουδαιότερων προβλημάτων της. Ὁ θάνατος εἶναι ὁ μέγας σπόγγος ποῦ ἐξαλείφει ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἐπίγειον πίνακα τῆς ζωῆς τὴν ἱστορίαν πολλῶν και παρέχει χώρον και ἔδαφος διὰ τὴν δρᾶσιν και τὴν δημιουργίαν ἱστορίας ἀπὸ τοὺς ἐπερχομένους. Ἄλλ' ὁ θάνατος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀπώλεια. Εἶναι διάλυσις, ἀλλὰ και συνέσις. Εἶναι φθορὰ και ἀνάδυσις. Εἶναι σκότος, ἀλλὰ και πυκνὴ φωτοβολή. Σταθμός, ἀλλὰ και θριαμβευτικὴ προέλασις και ἐπιτολὴ και ἀνάβλεψις και ἀναγέννησις και διεΐσδυσις εις μίαν ὠραιότεραν ζωὴν. Ἐκ τοῦ βάθους

τῆς σιγῆς τοῦ φερέτρου ἀκούονται τόνοι αἰωνιότητος. Ὁ νεκρὸς δὲν ὀμιλεῖ, ὀμιλεῖ ὁμως ἢ σιγῇ τοῦ τάφου, μᾶς ὀμιλεῖ μὲ μίαν ἐξαγνίζουσαν ἔξαρσιν, μᾶς ὀμιλεῖ μὲ μίαν φλόγαν ποῦ προσιδιάζει εἰς τοὺς ἀφηγουμένους θαυμαστὰ γεγονότα.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸν τάφο πτερυγίζει μὲ τοὺς ἐνθουσιωδεστέρους πτερυγισμούς της ἡ ἐλπίς. Ἡ ἐλπίς δὲν ἀδρανεῖ ἐπάνω εἰς τὸν τάφον, ἀλλὰ γιγαντιοῦται καὶ χαλυβδοῦται. Ἀκούσατε ἕνα τῶν μεγαλυτέρων ἀθέων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τί λέγει σχετικῶς : «Ὁ χειμὼν ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ἀλλὰ τὸ αἰῶνιον ἔαρ εἶναι ἐν τῇ ψυχῇ μου... ἀναπνέω τὸ ἄρωμα τῶν λειριῶν, τῶν ἴων καὶ τῶν ρόδων.... Ἐπέρανα τὴν ἡμέραν μου, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶπω ἐτελείωσα τὴν ζωὴν μου. Ἡ ζωὴ μου θὰ ἐπαναρχίση αὐριον τὴν πρωΐαν. Ὁ τάφος δὲν εἶναι ἀδιέξοδος στενωπός, εἶναι λεωφόρος. Κλείει τὸ λυκόφως καὶ ἀνοίγει πάλιν ἢ αὐγή...» (Β. Οὐγγώ). Ὁ θάνατος εἶναι κιβωτὸς, ἢ ὁποῖα μᾶς φέρει ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν της κοινωνικῆς ἀνωμαλίας καὶ τὰς διαρκεῖς ἀντιξοότητες εἰς τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν, εἰς τὰ Ἡλύσια κενδιά της αἰωνιότητος. Ἡ ζωὴ μας ὀμοιάζει μὲ τὸν φωτισμένον ἀπὸ ἠλεκτρικοὺς λαμπτήρας δρόμον μιᾶς μεγάλης πόλεως Σβύνουν τὰ φῶτα τὸ λυκαυγὲς καὶ φωτίζει τὸν δρόμον τὸ μεγαλειῶδες φῶς της ἡμέρας. Ὁ τάφος εἶναι ἡ χοάνη ποῦ μᾶς φέρει πρὸς τὴν λεωφόρον της πραγματικῆς ζωῆς. Διατί λοιπὸν νὰ λυπούμεθα καὶ νὰ φοβούμεθα τὸν θάνατον; Νὰ τὸν φοβούμεθα ὅταν ὁ βίος μας εἶναι ἀμαρτωλός. Νὰ μὴ ἔχωμεν ἐλπίδα, ὅταν θεοποιοῦμεν τὰ φθαρά. «Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ καὶ περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἕνα μὴ λυπησθε καθὼς

καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστευόμεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ». (Θεσσαλ. Δ. 13—15). Ὁ θάνατε εἶσαι μία μεγάλη ἀποκάλυψις καὶ ἕνας μέγας διδάσκαλος.

* *

«Ἐὰν καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ καὶ σκιᾷ θανάτου οὐ φοβηθήσομαι, κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ». (Ψαλ. Δαυὶδ). Ποῖος εἶπεν ὅτι ὁ θάνατος δὲν ἔχει τὴν γλυκύτητά του; Ποῖος εἶπεν ὅτι ὁ τάφος δὲν ἔχει τὸ μεγαλεῖον του; Ὁ Κύριε, Σωτήρα μας, ὁ θάνατος ἔπαυσε νὰ εἶναι φόβος. Μαζύ σου ὁ θάνατος εἶναι γλυκύτης καὶ μεγαλεῖον καὶ θρίαμβος, διότι γνωρίζομεν ὅτι ὀπίσω του ροδίζει ἡ ἀνατολὴ της μεγαλυτέρας εὐτυχίας. Τῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ φωτισμοῦ ποῦ ἐσταυρώθη εἰς τὸν Γολγοθᾶ διὰ νὰ μᾶς τὴν ἐξασφαλίσῃ!

Κύριε ἄνθρωποι ὕβρισταί, ἄνθρωποι ἀρνηταὶ καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας, ἄνθρωποι συνηθισμένοι νὰ καθρεπτίζονται εἰς τὴν ἀπατηλὴν στυλπνότητα τῶν χρημάτων, ἄνθρωποι ἀδίσφοροι πρὸς ὅσα ἐξαγγέλλουν αἱ Γραφαὶ ἐστάθησαν ἀσυγκλήτοι ἔμπρὸς εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ θανάτου. Ἄλλὰ ἦλθε καιρὸς καὶ μετενόησαν πικρὰ Ἡ ἀνωμαλία της ζωῆς, τὸ φάσμα της καταστροφῆς, ἡ ἀμφιβολία της αὐριον, τὰ ἀκατάπανστα κτυπήματα της σκληρᾶς ζωῆς προετοίμασαν τὴν τύχην τους διὰ τὴν μεγάλην μετάνοιαν. Συγχώρησέ τους Κύριε, ὅπως συνεχώρησες τὴν ἀμαρτωλὴν καὶ ἀναριθμήτους ἄλλους. Συγχώρησέ τους. Διότι ἡ συγχώρησις θὰ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἴδωσιν τὸ μεγαλεῖον ποῦ κυριαρχεῖ εἰς τὸ πέραν τοῦ τάφου μυστήριον! «Ὁ Κύριε, καταφυγὴ μου καὶ ρύστης μου».

ΑΡΑΤΕ ΠΥΛΑΣ

«...τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.»
(Ματθ. Α' 21)

Ἀπέραντος γίνεται ἡ θλιβερὰ καὶ νεκρικὴ φιλολογία τῆς περιγραφῆς τῆς πρὸ Χριστοῦ ἐποχῆς. Ὅσῳ καὶ ἂν τὴν ὑπερβάλουν οἱ μὲν, ὅσῳ καὶ ἂν τὴν μειώσουν οἱ δέ, ἡ πραγματικότης δὲν ἐπιδέχεται οὔτε ὑπερβολὴν, οὔτε μειωσιν. Τραγικὴ κατάστασις! Κατάστασις στείρα δι' αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ ἀπολύσουν τὸ πνεῦμα εἰς πνευματικὰς ἐξορμήσεις! Κατάστασις ἀποπνικτικὴ, διὰ τοὺς δραματισμοὺς τῆς ἰδέας καὶ τὰς ἀνιχνεύσεις τῆς ἀρετῆς!

* *

Ἐχει νύκτας καὶ νύκτας ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ. Νύκτας ζοφεράς! Νύκτας ἀγορίας! Νύκτας ἀμαρτωλάς! Νύκτας ποὺ τὸ βαθὺ σκότος τῶν ὁμοιάζει μὲ τὸ μυστήριον τῶν τάφων..... Ἐχει νύκτας ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ποὺ ἀπλώνονται ὡς τέφρα ἐρειπίων ἐπάνω ἀπὸ τὰ πνεύματα, ἐπάνω ἀπὸ τὰς ψυχὰς. Νύκτας ποὺ πικτεύουν μέσα των τὰ πάθη καὶ στροβιλίζονται ἀνεμπόδιστα αἱ ἀνομίαι, ὅπου οἱ ἄν-

θρωποὶ παραπαίουν, ὅπου αἱ ἐλπίδες ἐξαντλοῦνται, αἱ δυνάμεις παραλύουν, καὶ ἡ ἀπόγνωσις καλύπτει τὰ πάντα μὲ τὴν μαύρην χλαμύδα τῆς. Μίαν τοιαύτην νύκτα διήρχετο καὶ ἡ πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἐποχὴ. Δρᾶμα φορικτὸν ἡ ζωὴ των. Θρηνοὶ ἀνεξάντλητοι αἱ εὐθυμίαι των. Μελαγχολία ἀφόρητος εἰς τὰς σκέψεις. Τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα χάσμα ποὺ διηνοίγετο εἰς τὸν ἐσωτερικὸν των κόσμον. Διαρκῶς ἡ ψυχὴ των συνῆντα γριφώδη ψυχολογικὰ καὶ ἠθικὰ προβλήματα. Ἔθετον εἰς ἐνέργειαν ὅλας τὰς δυνάμεις των, ἀλλὰ ματαίως. Τὰ ἀθροίσματα καὶ τὰ πηλικά των συλλογισμῶν ἀπεδείκνυον ὅτι αἱ βάσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξεκίνουν ἦσαν βάσεις σαθραί. Τραγικὴ διάψευσις! Ἡ ζωὴ των ὁμοιάζε μὲ ὁδοιπόρον ποὺ ματαίως ζητεῖ μέσα εἰς τὴν καυστικὴν ἔρημον τὴν περιπόθητον πηγὴν. Καὶ ὁ πόθος αὐτὸς ἐγιγαντοῦτο ὅσῳ ὁ πόνος αἰμάτωνε τὰς καρδίας. Καὶ ἡ ζωὴ ἐγίγνετο ποῖδ ἀπελπιστικὴ, ὅσῳ οἱ πόθοι ἐξηλείφοντο κατόπιν τῶν ἀλλεπαλλήλων διαψεύσεών των. Ταλαίπωρος ἀνθρωπότης πάσον ὁ δρόμος σου ἦτο πένθιμος!

Καὶ τὸ δρᾶμα ἐσυνεχίζετο μὲ διαθέσεις θηριωδεστέρας. Τὸ πνεῦμα ναρκωμένον ἀπὸ τὰς σαγηνευτικὰς μεταγγίσεις τῆς ὕλης δὲν εἶχεν τὴν δύναμιν νὰ ἀναμοχλεύσῃ νέας ἀρχὰς καὶ νὰ δημιουργήσῃ νέας συνθήκας κοινωνικὰς. Σπανίως μόνον μέσα εἰς τὸ σκοτεινὸν στερέωμα κάποιος τρεμοσβύνων ἀστὴρ ἐνεφανίζετο καὶ ἐκεῖνος ἐβύθιζεν εἰς μεγαλύτεραν ἀπόγνωσιν τὰ πλήθη, διότι τὰ ἔφερε εἰς τὸν νοῦν τὰ θέληγτρα μιᾶς ζωῆς, τὴν ὁποίαν, δὲν ἠδύναντο πλέον μόνοι των νὰ ἀνακτήσουν. Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ Μεσίας.

Μάτην ὁ Ἀναξαγόρας ἐκέρουσε τὴν μίαν ἀρχὴν τοῦ σύμπαντος, μάτην οἱ προφήται ἐξήγγελλον τὰ κοσμοσωτή-

ρια γεγονότα. Ἡ ἀνθρωπότης μὲ ἀκατάσχετον ὄρμην ἐφέρετο εἰς τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν διάλυσιν τῶν ἱερῶν πεποιθήσεων, εἰς τὴν νοθείαν τῶν ἀγνωτέρων διδαγμάτων. Κάθε διερχομένη ἡμέρα ἦτο καὶ ἓνας σταθμὸς πρωτακούστου σκληρότητος καὶ ἀνεκδιηγήτου συμπεριφορᾶς πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Ἡ δικαιοσύνη εἶχεν ἀποκτήσει ἰδιαίτερον μέθοδον ἀπονομῆς τοῦ δικαίου. Καὶ ἡ μέθοδος αὕτη ἐβασίζετο ἐπὶ τραγελαφικῆς βίας, ἀφοῦ ἄνθρωποι ὅμοιοι κατὰ πάντα πρὸς τοὺς ἄλλους ἐρρίπτοντο εἰς τὰ ἀμφιθέατρα ὡς βορὰ τῶν λυσσαλέων λεόντων, ὑπὸ τὰς θυμηδίας τῶν παρισταμένων. Ave Caesar morituri te salutant. Ἡ ἰσότης ὑπὸ εὐρύτεραν σημασίαν ἐθεωρεῖτο μῦθος φανταστικὸς καὶ ἡ ἀνθρωπότης μὲ μεγαλείτερον ἐνδιαφέρον ἠδύνατο νὰ ἀκούσῃ τοὺς γραῶδεις μύθους, παρὰ τὴν θεωρίαν περὶ ἰσότητος. Ὁ Κικέρων ἀναγκάζεται δημοσίᾳ νὰ ζητήσῃ συγνώμην διότι ἐδάκρυσε εἰς τὸν θάνατον κάποιου δούλου. Οἱ δοῦλοι θεωροῦνται ζωικά στοιχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων πειραματίζονται συχνὰ οἱ κύριοί των. Πολὺ συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μεθοῦν τοὺς δούλους των μέχρι θανάτου, διὰ νὰ δώσουν εἰς τὰ τέκνα των τὴν ἀπαισίαν εἰκόνα καὶ τὸ γελῆτον κατάντημα τῶν μεθύσων. Ἡ ζωὴ κυκλοφορεῖ ἀνάμεσα εἰς τὸ περιστύλιον τῶν παθῶν καὶ τῶν ταπεινωτέρων τάσεων. Ἡ Ἐφεσος συναντᾶται μὲ τὴν Αἴγυπτον εἰς ἐκφυλισμόν. Ἡ Μίλητος γίνεται αἰσχος τῶν αἰώνων. Κάτω ἀπὸ τὰς στοὰς λειτουργοῦν πομποὶ παραδόξων στοχασμῶν. Οἱ τρίβωνες γίνονται σύμβολα τῶν μεγαλειτέρων ἀντιθέσεων καὶ τῶν παραδοξότερων συμβολισμῶν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κάποτε εἰς τὸν ὀρίζοντα παρουσιάζονται καὶ μερικὰ μετέωρα ὅπως ὁ Παρθενὸν, πού σελαγίζουν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ τὸ φῶς των εἶναι πλήρες κηλίδων, ἀκριβῶς ὅπως τοῦ ἡλίου.

Μετέωρον εἶναι καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαιοτέρων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὁ πολιτισμὸς τοῦ λεγομένου «**οὐρανίου κράτους**», ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μὲ τὰ μεγάλα τραγὰ του καὶ ἐπὶ πλέον πολιτισμὸς ὁ ὁποῖος περιορίσθη μόνον ἐντὸς τοῦ κλοιοῦ τῶν Σινικῶν τειχῶν.

Ἡ ἀνθρωπότης πνίγεται ἀπὸ τὴν ἀσφυξίαν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν παθῶν. Ζητεῖ κάποιαν βοήθειαν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθεῖ τὴν ἀθλίαν πορείαν της. Ἀσθενεῖ ἀπο τὴν ἐπήρειαν τῶν μάγων. Συντρίβεται ἀπὸ τὸ πέλμα τῶν κατακτητῶν. Ἀγωνιᾷ μὲ ἐπιθανάτιον ρόγγον ἀπὸ τὰ φοβερὰ σκότη τῆς ἀκολασίας. Σκότη ὀλέθρια! Σκότη, κατάραι τῶν αἰώνων! Μάτην τὸ πνεῦμα νοσταλγεῖ, μάτην ἡ ψυχὴ ποθεῖ, μάτην τὸ βλέμμα караδοκεῖ. Ἀκόμη δὲν ἦλθεν ὁ καιρὸς. Μόλις ἀναπτρωθοῦν αἱ ἐλπίδες, μόλις ἡ σκέψις διανοιγῆ, ἓνα κύμα δυνατὸ, τὸ κύμα τοῦ ἐκφυλισμοῦ τὰ συντρίβει ὅλα καὶ σαρώνει καὶ σχέδια καὶ ἐλπίδας καὶ πόθους. Τίποτε ἄλλο δὲν ὁμοιάζει ἡ ἐποχὴ αὕτη παρὰ μὲ τοὺς γαοὺς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, οἱ ὁποῖοι ἐξωθεν καὶ ἐπιφανειακῶς ἦσαν στολισμένοι μὲ τὰ κολοσσιαῖα καὶ κατάραι προπύλαιά των, ἔσωθεν δὲ ἦσαν φωνεαὶ κυνῶν, γαλῶν καὶ κροκοδείλων. Μία ἀπέραντος ἀγορὰ, ὅπου μὲ τὰς ὠραιότερας διαφημίσεις ἐξετίθεντο τὰ ψεύδη, αἱ ἀκολασίαι, ἡ ὑποκρισία, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀθλιότης. Πῶς νὰ μὴ φοιῆ κανεὶς ἔμπρὸς εἰς μίαν τοιαύτην ζωὴν σκληρὰν καὶ φοβεράν!

Καὶ τὸ δράμα ἐξηκολούθει, χωρὶς ἐλπίδα νὰ σταματήσῃ μόνον του..... Τὰ ὄνειρα ἐπαυσαν νὰ ψαύουν τὸ συναίσθημα Οἰμογαί καὶ κοπετοί! Ἡ ψυχὴ εἶχεν ἀποκάνει.

Καὶ ἦλθεν Ἐκεῖνος.....

Ἦλθεν ὁ Ναζωραῖος! Ὁ Ἰησοῦς, ὁ Χριστός! Ἡ ψυ-

χή άνεσκήρτησεν. Συναγερμὸς τοῦ σύμπαντος. Ἀστέρες λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ κόσμου. Ἀστέρες μάγους ὀδηγοῦσιν. Καὶ μάγοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσιν. **«Καθεύδοντες διατελοῦτ' ἂν μὴ τινα ἄλλον ὁ Θεὸς ἐπιπέμψοιεν ὑμῖν κηδόμενος ὑμῶν».** (1) Οἱ λόγοι αὐτοὶ τώρα ἀντηχοῦν μὲ ἓνα νέον ἐξαιρετικόν, μεγαλειώδη τονισμόν. Λαμβάνουν νέαν σπουδαιότητα. Καὶ ἦλθεν ὁ Κύριος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν ὁποῖον προεφήτευσαν οἱ σοφοὶ καὶ οἱ προφῆται. Καὶ ἡ ἔλευσις του ἐχαιρείσθη μὲ συζυγίας ἀκαταπαύστων παιάνων καὶ ἐπινικίων. **«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη....»**

Γασπάρ, Μελιχώρ, Βαλτάσαρ εἶναι οἱ τρεῖς μάγοι μὲ τοὺς ὁποίους ὄλαι αἱ θλιμμέναι ψυχαὶ ἐξῆλθον εἰς προῦπάντησιν τοῦ Θεοῦ Ἀναμορφωτοῦ μὲ δῶρα, τὴν θερμὴν λατρείαν των καὶ μὲ ὀδηγὸν τὸν ἀκοίμητον πλέον δαυλὸν τῆς ἐλπίδος. Τὸ βλέμμα ἀνέθωρεν! Τὸ αἶσθημα ἐξωογονήθη. Αἱ δυνάμεις ἐχαλυβδώθησον. Ὁ ὄργασμος πρὸς δρασιν οἰστριλατήθη ἀπὸ τὸν πόθον τῶν ἀναμενομένων ἀγαθῶν!

Κατὰ τινα μῦθον παλαιὸν τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Αὐτρωτοῦ, καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, οἱ ἐθνικοὶ ναοὶ καὶ τὰ ἱερὰ ἄλλα τῶν ἐθνικῶν ἠερημώθησαν, τὸ ἱερὸν πῦρ ἐσβέσθη καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἔμεινε σιωπηλόν. Βοή, δὲ ὀλολυγμοῦ καὶ στόνου ἠκούετο εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὰς θαλάσσας: **«Τέθνηκε Πάν! Τέθνηκε μέγας Πάν».** Ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι ἡμέρα θριάμβου τοῦ πνεύματος. Ἡμέρα ἀνασυγκροτήσεως τῶν στοχασμῶν. Τὰ ἀγάλματα κατέπεσαν εἰς ἐκμηδενισμένα

(1) Σωκράτης φιλόσοφος

συντρίμματα. Ὁ βωμὸς τοῦ Βάαλ, τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀθλιότητων κατεχώσθη καὶ εἰς τὴν θέσιν του ὑψώθη θριαμβευτικῶς ὁ ναὸς τῆς ἀγάπης. Τὰ Χερουβιμ ἐνυμφαγόγησαν τὰ πληγωμένα στίφη τῶν ὄχλων εἰς τὸν δρόμον τῆς συγχωρήσεως. Μία μυσταγωγία ἤρχισε νὰ τονίζεται μέσα εἰς τὰς ψυχὰς, αἱ ὁποῖαι γονατίζουν εἰς τὸ ἐξῆς συντετριμμένοι ἀπὸ μετάνοιαν. **«Οὐκέτι Φοῦδος ἔχει καλύθραν, οὐ μάντιδα δάφνην, οὐ παγὰν λαλέουσαν, ἀπέσθετο τὸ λάλον ὕδωρ».** (1) Ἡ προαιώνιος κατάρτα ἐτέθη ἐπάνω εἰς τὸν νεκρικὸν κιλλίβαντα καὶ μὲ πομπὴν, τὴν ἀπέχθειαν καὶ τὴν περιφροσύνην, ἐρρίφθη εἰς τὸν τάφον. Χαρά! Θρίαμβος! Ἰαχαὶ ἐνθουσιασμοῦ. **«Ἐπεφάνη ὁ Σωτὴρ ἡ χάρις ἡ ἀλήθεια».** Ἡ Φάτνη ἐγεινεν ὁ τάφος ἐνὸς κόσμου ὀλοκλήρου, κόσμου ὀργίων καὶ δυστυχίας, κόσμου δέους καὶ παραλύσεως ὁ ὁποῖος κατέπεσεν εἰς ἐρείπια Ἀλλὰ ἐγεινε καὶ τὸ λίκνον ἐνὸς νέου πολιτισμοῦ τὸν ὁποῖον ὅσαι καρδίαι ποθήσουν ἀποκοτῶν εὐκόλως. **«Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».** Καὶ οἱ διαλαληταὶ ἄγγελοι, εἶναι κήρυκες τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἀνθρώπων, γίνονται πανηγυριστὰ τῆς ἀπογειώσεως τῶν ψυχῶν.

«Ἡ ψυχὴ μας—εἶπεν ὁ Γκαῦτε—εἶναι γεμάτη ἀπὸ νοσταλγίαν πρὸς κάτι ἀνώτερον καὶ φωτεινότερον». Καὶ τὸ ἀνώτερον αὐτὸ τὸ ἐνηγκαλίσθη ἡ ἀνθρωπότης τὴν ἡμέραν αὐτήν, ὅπως ἐναγκαλίζεται τὴν χαρὰν, τὴν εὐτυχίαν, τὸ ἰδανικόν. Ὅπως τὸ βρέφος ἐναγκαλίζεται τὴν μητέρα του. Ὅλοι μαζὺ βαδίζουν μὲ σπουδὴν πρὸς τὸ φῶς καὶ ὅπως τὰ νέφη μὲ δίσπαν τραβοῦν τὰ ἄπειρα νερά πρὸ τὴν ἀπέραντον θάλασσαν οὕτω καὶ ὁ

(1) Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης

νέος Θεός τὰ πονεμένα ἀνθρώπινα πλήθη. «Οὐκ ἔνε Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληγ, οὐκ ἔνε δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνε ἄρσεν καὶ θήλυ.» (1) Ἡ ψυχὴ ποῦ δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ δάκρυα διὰ κατὶ ὄραϊον δακρύζει τώρα ἀπὸ ἀνακούφισιν καθὼς αἰσθάνεται νὰ ἐπεμβαίη ἐκεῖ ποῦ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ μεσολαβήσουν οἱ ἄνθρωποι. Ἐνθουσιασμοὶ παντοῦ, γέλωτες θριάμβου οἱ ὅποιοι ἔγειναν ἀπὸ δάκρυα πικριῶν καὶ δόξαι ποῦ ἀνεπήδησαν ἀπὸ ἐρείπια προαιωνίων πόνων. Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰς ρύμας τῆς ζωῆς. ἀλάσαστρα πολύτιμα πλήρη μυροβόλων ἀρετῶν καὶ καλωσύνης, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀντλοῦν τὰ πλήθη τὴν ἀνακούφισιν, τὴν θαλαπωρὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν των.

Εὐλογημένη ἡμέρα ποῦ ἀνέτειλες διὰ νὰ κατοικήσῃς τοὺς αἰῶνας! Εὐλογημένη ἡμέρα ποῦ ἠνοιξες τὰ θυρόφυλλά σου διὰ νὰ δεχθῆς τὸ ὑπέροχον γεγονός. Ἀπειράριθμοι ἡμέραι καὶ ἀμέτρητοι αἰῶνες ἐπόθησαν ὅτι σήμερον ἐξετελίχθη εἰς τοὺς κόλπου; σου καὶ δὲν τὸ ἐπέτυχον. Μακαρία ἡμέρα...

* *

«Ἦλθετε ἐφάνης τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον» Καὶ ὅμως πολλοὶ ἕως σήμερον ἀκόμη δὲν ἠθέλησαν μὲ πραγματικὸν ἐνδιαφέρον νὰ ἀτενίσουν εἰς τὴν Βηθλεέμ.

Ἡ ἀνθρωπότης ἐξύπνησεν. Αἱ συνειδήσεις ἀνένηψαν. Ἡ διάνοια ἐνεπλήσθη σοφίας. Παρέλαβεν ὅμως τὸ ἱερὸν ἔγδυμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ κατεροράκωσε μὲ τὰς παραφροσύνας τῆς. Ἰσραὶ ἐξετάσεις. Πάπαι Βοργίαι. Σταυροφόροι καὶ εἰκονοκλάσται. Καταστροφεῖς τῶν ἱεροτέρων θρυλλῶν

(2) Γαλάτ. Γ' 28.

τῆς ἀμωμήτου πίστεώς μας! Καὶ σήμερον ἀκόμη ἀρνηταί, μηδενισταί, ὕλισταί, ἀρνητικοὶ ὑπερκριτικοί!

Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ὁ Ρενάν ὁ μεγαλειότερος πολέμιος τοῦ Χριστοῦ, λέγει: «Ἀναπαύου τώρα εἰς τὴν δόξαν σου εὐγενικῆ ἰδρυτά. Τὸ ἔργον σου ἐπερατώθη. Ἡ θεότης σου ἐθεμελιώθη..... θὰ ἀποβῆς ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τῆς ἀνθρωπότητος...», ὅμως ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι ἔτοιμοι νὰ ἀντλήσουν ἀπὸ τοὺς κρουνοὺς τῶν μαντείων. τοὺς πύθους τῶν παγανιστικῶν τέμπλων καὶ τὰς πλάνας τῶν ἐκζεζήτημένων συγχρόνων καὶ ὕλιστικῶν θεωριῶν. Ὅλοι αὐτοὶ τὸν εἶπον πλάνον, μάγον. Καὶ ὅμως Ἐκεῖνος συνέδεσε τὸν μαρτυρικὸν δρόμον του ἀπὸ τῆς Φάτνης μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ, μὲ ἀθραύστους χρυσοὺς κρίκους φιλανθρωπίας, αὐταπαρνήσεως καὶ εἰλικρινείας. Αὐτὸς ἡ μεγαλειτέρα ἀλήθεια καὶ τὸ φῶς ὕψωσε τὴν ἀλήθειαν λιδίαν λίθον τῶν ἀρετῶν εἰς τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς. Τὸν εἶπον ἐπαναστάτην. Ἄλλ' ἦτο ὁ μελαγχολικὸς καὶ γαλήνιος περιπατητής, ὁ ὁποῖος ἐχόρταινε τὰ πλήθη, διέλυε τὰς διαφορὰς καὶ συνίστα τὴν πειθαρχίαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὑπακοήν. «Ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος, Καίσαρι.....». Δὲν ἦτο ἐπαναστάτης τῶν καθεστώτων, ἀλλὰ ἐπαναστάτης εἰς τὰ προβλήματα τῆς ἠθικῆς, τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἰδέας! Τυφλὴ ἀνθρωπότης! Λιθοβολεῖς τοὺς προφήτας σου, σταυρώνεις τοὺς Θεοὺς σου, ὑβρίζεις τοὺς θεοὺς ἥρωας σου.

Ἡ ἕως ἐδῶ ἄς σταματήσουν οἱ συλλογισμοὶ καὶ ἄς ἐμφανισθοῦν αὐθορμήτως εἰς τὰς βλεφαρίδας τὰ ἅγια δάκρυα τῆς μετανοίας. Ἡ μετάνοια ἐξαγνίζει. Ἡ μετάνοια ἀποκαθλώνει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν ρύπον. Ὅσοι λοιπὸν ἐποθήσατε νὰ τονώσητε τὰς δυνάμεις σας. Ὅσοι ἐνοσταλήσατε τὴν ἐξαύλωσιν τῶν ἀτενισμῶν σας. Ὅσοι ὄραμα-

τίσθητε τὴν ἑναρμόνισιν τῆς ζωῆς σας πρὸς ὅ,τι ἡ σκέψις
σᾶς ἐξεμυστηρεῦθη ὑπερκαλλές, μεγαλειῶδες, σωτήριον, μὴ
διστάσθητε νὰ ἄρητε τὰς πύλας τῆς ψυχῆς σας καὶ νὰ ἐ-
ναποθέτητε τὴν εἰκόνα τῆς Φάτνης. Ἡ Φάτνη θὰ γίνῃ
ἀνάβαθρον αἰθερίων πτήσεων. Θὰ γίνῃ καθρέπτης θεῶν
ἀποκαλύψεων. Ἡ Φάτνη θὰ γίνῃ ἐστία ἀπὸ τὴν ὁποίαν
θὰ ἐκπηδήσουν δέσμαι ἀπαστρέπτοντος φωτός, δικλείς, ἡ
ὁποία θὰ μεταγγίσῃ εἰς τὰ κουρασμένα στήθη τὴν ἀμ-
βροσίαν τῆς γαλήνης καὶ τῆς εὐτυχίας. Τὰ βλέμματά μας
λοιπὸν ἄς συγκεντρωθοῦν πρὸς τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ,
τὸ ὁποῖον θὰ παραμένῃ πάντοτε ὁ φάρος τῆς ζωῆς! Ἄ-
ρατε τὰς πύλας τῆς ψυχῆς!

ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

«Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου
λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν
κλίνην μου, ἐν δάκρυσιν μου τὴν
στρωμνὴν μου θρέξω» (ψαλμ. Στ'.)

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔμαθε νὰ περιστοιχίζεται ἀπὸ μίαν
ἀτμόσφαιραν εἰρήνης καὶ ἁρμονίας, ποὺ ἔμαθε νὰ κυριαρ-
χῆ σοβαρῶς ἀκόμη καὶ εἰς τὴν μεγαλειτέραν δίνην τῶν ψυ-
χικῶν του ἀντιθέσεων, αὐτὸς ἔχει φθάσει εἰς τὴν ὑψηλο-
τέραν κορυφὴν τῆς προσωπικῆς μορφώσεως. Μὰ γιὰ νὰ
δυνηθῆ νὰ τὸ βεβαιώσῃ κανεὶς αὐτὸ πρέπει προηγουμέ-
νως νὰ παραδεχθῆ, ὅτι μέσα του κυκλοφοροῦν ἐξαιρετικαὶ
καὶ ὑπεράνθρωποι δυνάμεις. Γιατὶ ἀλλοίμονον, στὸ συρι-
στικὸ τῆς κύλισμα ἢ ζωῆ δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπον νὰ
παρουσιάσῃ παρομοίας περιπτώσεις. Ἐδῶ ἐσυνηθήσαμε νὰ
βλέπωμεν τὸν ἄνθρωπον νὰ κλίνῃ δουρικᾶ τὸν αὐχένα
ἔμπρὸς εἰς τὴν θέλησιν τῆς κεκτημένης ταχύτητος τῆς μοί-
ρας. Ἐδῶ ἀπὸ τὴν στιγμήν ποὺ ἡ γνῶσις ἀφύπνισε ἐν-
τονώτερον τὸ συναίσθημά μας, καὶ ἠρμήνευσε τὰ ἐξωτερι-

κά γεγονότα, δὲν ἐπαύσαμεν νὰ διακρίνωμεν τοὺς καθρεπτισμοὺς μιᾶς πρωτακούστου σκληρότητος καὶ νὰ λικνίζομεθα μὲ τὰς τραγικώτερας ἀφηγήσεις. Ἀτενίσωμεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ ἀλλοίμονον ἀπεστρέψαμεν τὸ βλέμμα ἀπὸ τὴν ἀλγεινὴν τραγωδίαν. Δράματα, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἐχειροκροτεῖτο ὁ πόνος καὶ ἐφυλλορροοῦν τὰ ρόδα τῆς χαρᾶς. Ἰπποδρόμια μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἦρωες ἦσαν τὰ δάκρυα καὶ θύματα αἱ εὐθραυστοὶ ἐλπίδες, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἀπεθεώοντο ὁ στεναγμὸς καὶ ἐμελοποιεῖτο μὲ τὰς παθητικώτερας συνθέσεις ἢ τραγικὴ ζωὴ τῶν κοινωνιῶν.

* *

«**Ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου θρέξω.**» Ὁ φόβος φονεύει τὴν ἐλπίδα, ἢ ἀνησυχία καταστρέφει τὴν πεποίθησιν καὶ παραλύει τὴν πρωτοβουλίαν. Ὁ φόβος δηλητηριάζει τὴν εὐτυχίαν. Καὶ κατόπιν ἔρχονται ὡς ἐπωδὸς μυριάκις ἐπαναληφθεῖσα, τὰ δάκρυα. Ὡ τὰ ἀνθρώπινα αὐτὰ δάκρυα. Τὰ δάκρυα αὐτὰ ποὺ διηγούνται τόσας ἱστορίας, ἱστορίας ποὺ ὁμοιάζουν τόσον μὲ ἐπίκαιρα γεγονότα. Ἀνέγνωσα μέσα εἰς τὰς γοργὰς μαρμαρυγὰς τῶν τὸ παράπονον τοῦ ἀδικημένου, τὴν περιφρόνησιν τοῦ ὀρφανοῦ, τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πληγωμένου, τοὺς στεναγμοὺς τοῦ κατεστραμμένου, τὸν θρήνον τοῦ καταδικασμένου, τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ ταπεινομένου ἀγωνιστοῦ. Ζωὴ τρομερὴ, παράξενη! Ζωὴ γεμάτη ἀπὸ ἐναλλαγᾶς. Στολισμένη μὲ ἀνθὴ ποὺ δὲν ξεύρει κανεὶς ἂν εἶναι ἀνθὴ ποὺ πρέπει νὰ στολίζουν τὸ μέτωπον ἐνὸς θριαμβευτοῦ ἢ ἐνὸς νεκροῦ ποὺ μέλλει νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὸν τάφον. Ἄνθὴ ποὺ δὲν ξεύρει κανεὶς ἂν πρέπει νὰ τὰ ράνη κάπου γιὰ νὰ δείξῃ ἀγάπην, μὰ ποὺ ἀσφαλῶς σκορπιζονται, διὰ νὰ ἐ-

ξευμενίσουν κάποιον κακὸ πνεῦμα τῆς ἀνθρωπότητος, πνεῦμα ἐχθρικόν.

Τὰ βήματά μας ἀκολουθοῦνται, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ προστατίας, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκμεταλλευτὰς ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ δὲν ζητοῦν νὰ τὰ στηρίξουν καὶ νὰ τὰ κατευθύνουν στὸ ὀμαλὸν γήπεδον, ἀλλὰ ποὺ καρδοκοῦν νὰ εὔξουν τὴν κατάλληλον στιγμὴν, διὰ νὰ τὰ τσακίσουν μὲ πρωτοφανῆ κακίαν. Γιατὶ ἄραγε; *Ὡ αὐτὸ παραμένει μυστήριον. Ἔχει τόσα μυστήρια ἡ ἀνθρωπίνη ψυχολογία! Καὶ τότε μέσα εἰς τὴν ἀγωνίαν αὐτὴν τὴν θλιβεράν ἀκούεται ἕνας στεναγμὸς ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα σπλάχνα. Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ πληγωμένου ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου ποὺ μάταια προσεπάθησε νὰ ἀπογειωθῆ εἰς μίαν ἄλλην ὠραιότεραν ἀτμόσφαιραν, ποὺ ἀπέτυχεν εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ ἐναρμόνισῃ τὰ πτερυγίσματα τῆς ὠραιότερας ἰδεολογίας μὲ τὴν πραγματικότητα. *Ὀνειρα φευγάλεα! Χάσματα δλόκληρα. **«Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου.»** Καὶ οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ συλλογισμοὶ συνήνητησαν εἰς τὴν μελαγχολικὴν πορείαν τῶν ἐρείπια. *Ὡ πότε ἐπὶ τέλους ἡ ψυχὴ θὰ εὔρη τὸν ἀντίλαλόν της! Πότε θὰ ναρκισευθῆ μέσα εἰς τὴν ἀνταύγειαν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πόθων της! Πότε θὰ κατορθώσῃ νὰ διαλαλήσῃ μὲ ἰαχὰς καὶ φωνὰς ἐνθουσιασμοῦ, ὅτι εὔρεν τὴν αἰτίαν ποὺ ἔταξε ὀπίσω ἀπὸ τὴν χαρὰν, τὴν πικρίαν ὀπίσω ἀπὸ τὸ χαμόγελο τὴν συντριπτικὴν ἀγωνίαν; Τὴν ἀγωνίαν τῆς αὐριον, τοῦ ἀγνώστου, τῆς ἀμφιβολίας; Μὰ ἀλλοίμονον τὰ ἐρωτήματα θὰ παραμένουν ἐρωτήματα, δι' αὐτοὺς ποὺ περιμένουν τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν μόνον ἀπὸ τὰς πεπερασμένας δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου! *Ἡ ζωὴ εἶναι καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ ἀκαθόριστον! *Ὀπου καὶ ἂν στρέψῃς τὸ βλέμμα ἀντιρῶντες ἕνα ἐρωτηματικόν Ἐρωτηματικὸν εἰς τὰ

βλέμματα, εἰς τὰς γνώμας, εἰς τὰς ὁδοὺς, εἰς τὸν ὄριζοντα, εἰς τὰς ἐκφράσεις παντοῦ. Κάπου ἄλλοῦ πρέπει νὰ ζητηθῆ ἡ ἀλήθεια, ἡ χαρὰ, ἡ εὐτυχία, ἡ γαλήνη.

* * *

«Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευόμεν». (ψαλμ. 37) Ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀνοιξὶς μὲ τοὺς ἀνθισμένους τῆς κάμπους καὶ αὐτὴ μέσα εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἔξανθησίν τῆς, πλέκει τὸ πένθιμον ἐμβατήριον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἀμέσως τοῦ φέρει τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἰδικῆς του ζωῆς καὶ τοῦ θυμίζει πὼς δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀνθίσῃ μονίμως ἡ εὐτυχία μέσα του, διότι τὸ ἀπαγορεύει ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ ἀγὼν τῆς ἐπικρατήσεως, ποὺ θέλει ἀγριότητα, κόπους, αἵματα, μίση, ὑπολογισμοὺς καταχθονίους, πυρίτιδα, θηριωδίαν.

Ναὶ Κύριε, ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι κουρασμένη. Τὸ φάσμα τῆς καταστροφῆς τὴν ἀπειλεῖ κάθε στιγμὴν. Μέσα εἰς τοὺς κτύπους τοῦ ὄρολογίου συνήθισε νὰ ἀκούῃ ἀπειλὰς τῆς ποῦ ἀδυσωπῆτου εἰμαρμένης. Κάθε κτύπος καὶ ἓνα νέον προμήνυμα, κάθε κτύπος καὶ ἓνας νέος πένθιμος ἀπολογισμός. Κύριε ὅταν ὁ ἄνθρωπος περνᾷ μέσα ἀπὸ τοὺς κρίνους τῶν κήπων, γέρνουν οἱ κρίνοι καὶ τὰ ρόδα ὡσὰν νὰ θρηνοῦν καὶ ὅλα μαζί τὰ ἄνθη πλησιάζουν κοντὰ του σὰν νὰ θέλουν νὰ τὸν παρηγορήσουν. Ταλαίπωρε ἀνθρώπε πόσον εἶσαι δυστυχισμένος! Γλυκύτατε Ναζωραῖε καὶ ὅλα τὰ ἄνθη τοῦ κόσμου νὰ θέσουν κοντὰ του, ὁ ἄνθρωπος θὰ μένῃ ἀπαρηγόρητος. Κοντὰ εἰς τὸν Σοπενχάουερ εἶναι καὶ ὁ Νίτσε καὶ κοντὰ εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλες δεκάδες φιλοσόφων καὶ ἄλλες ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων

ποὺ τὸ ἔχουν μαρτυρήσῃ καὶ διαλαλήσῃ. Ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ γονατίζει ἀνήσυχρη, αἱματομένη ἀπὸ τὰ ἄγρια κτυπήματα τῆς κοινωνικῆς διαπάλης, ναρκωμένη ἀπὸ τὴν μεγάλην ἄρνησιν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν. Ἰὺρω τῆς ἔχουν στήσει τὸν ποῦ δειλεαστικὸν χορὸν οἱ ταπεινότεροι ὑπολογισμοὶ καὶ τῆς ζητοῦν ἰσολογισμὸν ἀνήθικον. Ὡ Κύριε, ἐπόνεσεν ὁ ἄνθρωπος, ἔκλαυσεν ἡμερονύκτια, ἐστέναξεν ἀπείρους φορὰς. Σὺ Κύριε μόνος δύνασαι νὰ τὸν σώσης, σὺ νὰ τοῦ δώσης τὴν εὐτυχίαν. Ὡσὰν θυμίαμα ὑψώνεται εἰς τὸ μυστηριῶδες ἀπειρον ὁ πόνος του καὶ ἡ προσευχὴ του. Ὡ πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐλογίας Σου; Πότε!

«ΑΝΩ ΣΧΩΜΕΝ ΤΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ»

«Ὁ Θεὸς γὰρ ἐστίν, ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.»
(Φιλιπησίους Β, 13)

Μία ἐνατένισις πρὸς τοὺς οὐρανοὺς εἶναι μία ἔμπνευσις ἀγία! Μία ἐξόρμησις πρὸς τὸ ἄπειρον εἶναι ἓνα βῆμα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν! Ἐνας πτερυγισμὸς γοργὸς τῆς σκέψεως πρὸς τὸν Παλαιὸν τῶν ἡμερῶν εἶναι ἀντλήμα ἀναδημιουργίας! Ἀποκτοῦν δικαιώματα ἐπὶ τῆς αἰωνιότητος ὅσοι κάνουν ἀνταποκρίσεις εἰς τὸν ἐσωτερικόν τους κόσμον ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων, ἀπὸ τὰς ἀγίας ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπερπέραν. Τὶ ἄλλο καλλίτερον ἀπὸ τὴν ἐνατένισιν πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν εὐρίσκεται τὸ Θεῖον κατοικητήριον τοῦ Πανσόφου καὶ Παντοδυνάμου, δύναται νὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ ἄνθρωπος; Τὸ θολωμένον ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῆς καταστροφῆς βλέμμα του ἀποκτᾷ τὴν διαύγειαν τῆς πηγῆς. Τὰ κουρασμένα αἰσθήματά του προσλαμβάνουν τὴν θαλπωρὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ κατόπιν γίνονται αὐτὰ ἥλιοι ποῦ σκορ-

πίζουν τὴν ζωογόνον πνοήν των μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τῆς συγχρόνου ζωῆς. Τὸ πνεῦμα ἀφυπνίζεται, ἀνδροῦται, δημιουργεῖ. Τανύει τὰ πτερά του καὶ πρὶν ἀκόμη ἀντικρούσῃ τὸν πρῶτον κάματον φθάνει εἰς ἀτμόσφαιραν ἀγιωτάτων ἐμπνεύσεων. Τὰ νέφη τῆς ἀρνήσεως καὶ τοῦ πυρορρισμοῦ, τὰ νέφη τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν ὑποχωροῦν ἔμπρὸς εἰς τὴν ἀποκάλυψιν ποῦ κατοπτρίζουν οἱ οὐρανοί. Κάποιος τὰ διαλύει ὅπως τὸ θέρος, ὁ ἄνεμος τὰ σύννεφα. «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ὁ ἀμόρφωτος γίνεται μεταγγιστῆς τῆς σοφίας. Ὁ ἀπλοϊκὸς γιγαντοῦται εἰς ἐμβριθεῖαν. Ὁ πτωχὸς βλέπει ὅτι τὰ πλούτη του εἶναι ποῖο ἔκπαπλα ἀπὸ τὴν χρυσὴν λάμπριν τοῦ ἡλίου. Ὁ κλυδωνιζόμενος προικίζεται μὲ σθένος καὶ σταθερότητα ἀκαταγωνίστου παλαιστοῦ. Ὁ περιφρονημένος βλέπει τοὺς ἀμφορεῖς τῶν τιμῶν νὰ ἀποθέτουν εὐσεβάστως πρὸ τῶν ποδῶν του ὅτι ἐπεθύμησεν. Ὁ ἀδικημένος εἰς τὴν ἐνατένισιν τῶν οὐρανῶν, εὐρίσκει τὴν δύναμιν νὰ πατάξῃ τὴν ἀδικίαν, νὰ συντρίψῃ τὴν ἀπάτην, νὰ ἀναρχηθῇ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν. Ὡ ὅποιος δὲν ἐγεινεν ἱεροφάντη; τῆς μυσταγωγίας τῶν Οὐρανῶν, αὐτὸς δὲν ἐγνώρισεν τί σημαίνει συγκίνησις, τί σημαίνει ἀνωτερότης, τί σημαίνει ζωή!

**

«Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ὁμιλεῖ ἐντὸς δευτερολέπτου ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς συνανθρώπους του τῶν ἀντιπόδων. Ὁμιλεῖ ἄδει, ἀναγγέλλει, διδάσκει ἀπὸ μικροῦ μηχανήματος καὶ ἀκούεται ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς γῆς. Διασώζει τὸν θνήσκοντα διὰ τῆς χειρουργικῆς ψαλίδος. Ἀπομονώνει διὰ τοῦ μικροσκοπίου τὰ φθοροποιὰ μικρόβια. Περιελκίσει τὸν οὐρανὸν μὲ τοὺς ἀστέρας του εἰς τὸ τη-

«ΑΝΩ ΣΧΩΜΕΝ ΤΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ»

«Ὁ Θεὸς γὰρ ἐστίν, ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.»
(Φιλιπησίους Β, 13)

Μία ἐνατένισις πρὸς τοὺς οὐρανοὺς εἶναι μία ἔμπνευσις ἀγία! Μία ἐξόρμησις πρὸς τὸ ἄπειρον εἶναι ἓνα βῆμα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν! Ἐνας πτερυγισμὸς γοργὸς τῆς σκέψεως πρὸς τὸν Παλαιὸν τῶν ἡμερῶν εἶναι ἄντλημα ἀναδημιουργίας! Ἀποκτοῦν δικαίωματα ἐπὶ τῆς αἰωνιότητος ὅσοι κάνουν ἀνταποκρίσεις εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τοὺς κόσμον ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων, ἀπὸ τὰς ἀγίας ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπερπέραν. Τὶ ἄλλο καλλίτερον ἀπὸ τὴν ἐνατένισιν πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, ὅπου κατὰ τὴν παράδοσιν εὐρίσκειται τὸ Θεῖον κατοικητήριον τοῦ Πανσόφου καὶ Παντοδυνάμου, δύναται νὰ ἐπιθυμῆσῃ ὁ ἄνθρωπος; Τὸ θολωμένον ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῆς καταστροφῆς βλέμμα του ἀποκτᾷ τὴν διαύγειαν τῆς πηγῆς. Τὰ κουρασμένα αἰσθητήματά του προσλαμβάνουν τὴν θαλπωρὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ κατόπιν γίνονται αὐτὰ ἥλιοι πρὸ σκορ-

πίζουν τὴν ζωογόνον πνοὴν των μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τῆς συγχρόνου ζωῆς. Τὸ πνεῦμα ἀφυπνίζεται, ἀνδροῦται, δημιουργεῖ. Τανύει τὰ πτερά του καὶ πρὶν ἀκόμη ἀντικρούσῃ τὸν πρῶτον κάματον φθάνει εἰς ἀτμόσφαιραν ἀγιωτάτων ἔμπνεύσεων. Τὰ νέφη τῆς ἀρνήσεως καὶ τοῦ πυρροτισμοῦ, τὰ νέφη τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν ἀμφιβολιῶν ὑποχωροῦν ἔμπρὸς εἰς τὴν ἀποκάλυψιν πρὸς κατοπτρίζουν οἱ οὐρανοί. Κάποιος τὰ διαλύει ὅπως τὸ θέρος ὁ ἄνεμος τὰ σύννεφα. «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ὁ ἀμόρφωτος γίνεται μεταγιστῆς τῆς σοφίας. Ὁ ἀπλοῖκος γιγαντοῦται εἰς ἐμβρίθειαν. Ὁ πτωχὸς βλέπει ὅτι τὰ πλοῦτη του εἶναι ποιοὶ ἔκπαπλα ἀπὸ τὴν χρυσὴν λάμπην τοῦ ἡλίου. Ὁ κλυδωνιζόμενος προικίζεται μὲ σθένος καὶ σταθερότητα ἀκαταγωνίστου παλαιστοῦ. Ὁ περιφρονημένος βλέπει τοὺς ἀμφορεῖς τῶν τιμῶν νὰ ἀποθέτουν εὐσεβάστως πρὸ τῶν ποδῶν του ὅτι ἐπεθύμησεν. Ὁ ἀδικημένος εἰς τὴν ἐνατένισιν τῶν οὐρανῶν, εὐρίσκει τὴν δύναμιν νὰ πατάξῃ τὴν ἀδικίαν, νὰ συντρίψῃ τὴν ἀπάτην, νὰ ἀναρχίῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν. Ὁ ὅποιος δὲν ἔγεινεν ἱεροφάντης τῆς μυσταγωγίας τῶν Οὐρανῶν, αὐτὸς δὲν ἐγνώρισεν τί σημαίνει συγκίνησις, τί σημαίνει ἀνωτερότης, τί σημαίνει ζωή!

* *

«Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ὁμιλεῖ ἐντὸς δευτερολέπτου ὁ ἄνθρωπος μὲ τοὺς συνανθρώπους του τῶν ἀντιπῶν. Ὁμιλεῖ ἔδει, ἀναγγέλλει, διδάσκει ἀπὸ μικροῦ μηχανήματος καὶ ἀκούεται ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς γῆς. Διασώζει τὸν θνήσκοντα διὰ τῆς χειρουργικῆς ψαλίδος. Ἀπομονώνει διὰ τοῦ μικροσκοπίου τὰ φθοροποιὰ μικρόβια. Περιελίσει τὸν οὐρανὸν μὲ τοὺς ἀστέρας του εἰς τὸ τη-

λεσκόπιον. Ἀρπάζει τὴν ἀστραπὴν καὶ τὴν ἐγκλείει εἰς ἐργοστάσιον φωτισμοῦ καὶ κινήσεως. Ἐγένετο μεγαλοφυΐα. Ἐκτίσθη Παρθενῶνας Συνέγραψεν Ἰλιάδας Κατέκτησε τὰ ὑποχθόνια τῆς γῆς. Κατεπάτησε τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης ἐναποθέσας εἰς αὐτὸν τὰ μεγάλα καλῶδια. Ἀνήγειρε Πυραμίδας Ἐξωγράφισε «**Μυστικούς Δείπνους**» καὶ «**Ζοκόνδας**». Συνέθεσε συμφωνίας καὶ ραψωδίας Ἐγέννησεν Ὀμήρους, Δάντας, Πλάτωνας, Πινδάρους, Βιργιλίους, Χρυσοστόμους, Γρηγορίου, Βασιλείους. Ἐδημιούργησε τοὺς Ναπολέοντας, τοὺς Ἀλεξάνδρους, τοὺς Φρειδερίκους. Ἠχμαλώτισε τὰς κοίτας τῶν ποταμῶν καὶ τὰς θαλάσσας, ἐξεμηδένισε τὰς ἀποστάσεις, ἐκκυκλοφόρησεν εἰς τοὺς αἰθέρας μὲ τὰ λεπτότερα κομποτεχνήματα καὶ ὅμως ὅλον αὐτὸν τὸν πολιτισμὸν τὸν ἐρησιμοποίησε διὰ τὴν καταστροφὴν του. Ἐδωκε κνοὴν εἰς τὸν σίδηρον καὶ κατόπιν τὸν ὕψωσεν εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνθρωπότητος Τιτάνα τῆς γῆς καὶ Ἐκατόνχειρα τῆς θαλάσσης. Βρυάρεω τοῦ ἀέρος καὶ Ἐγκέλαδον τῶν ὑποχθονίων, σκορπίζοντα τὸν θάνατον, τὸ ἔρεβος, τὸ χάος, τὴν καταστροφὴν, τὴν ἐρήμωσιν. Διέγραψε μίαν φωτεινὴν καμπύλην ὃ πολιτισμὸς καὶ εἰς τὸ τέλος ἐσκορπίσθη μίαν κολοσσιαίαν φωτοβολὴν, τὴν φωτοβολὴν τῆς ἐποχῆς μας. Μήπως ἄραγε εἶναι φωτοβολὴ πυροτεχνήματος, τὸ ὁποῖον λάμπει δι' ὀλίγας στιγμὰς καὶ κατόπιν ἀποτεφροῦται; Ὡ τὴν ἀπάντησιν τὴν ἀποφεύγει ἡ ἀνθρωπότης. Ἐγνώρισεν τόσας θλίψεις, τόσας ὀδύνας, τόσους ἐξευτελισμούς, ὥστε νὰ φοβῆται τοὺς ἐξοδελούς ὕμνου! Πάντως τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὰ δεινοπαθήματα καὶ τοὺς συντριπτικούς πόνους τῆς, παρ' ὅλην τὴν ἀνύψωσίν του εἰς τὸ φανταστικώτερον ἀπόγειόν του. Ἐνα χαῶδες κενὸν εἰς τὰς σχέσεις τῶν φυλῶν. Ἐνας ὑποχθόνιος μυκηθ-

μὸς κάτω ἀπὸ τὰς πομπωδεστέρας φιλοφρονήσεις. Μία διαρκὴς προσγειώσις τῶν πόθων εἰς τὰ εὐτελῆ καὶ ἰδιοτελῆ. Μία διαρκὴς ἀσέβεια κατὰ τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τῶν ἀτόμων. Μία χαμαιπειθὴς ἀντίληψις περὶ τῶν ἰδανικωτέρων. Ἡ κυκλοφορία ἀρχῶν ὀλεθρίων, ἡ ἀδιάλειπτος διάψευσις, ὁ ρυθμικὸς ἀντίλαλος τῆς ἀνωμαλίας, ὅλα ἔχουν φοβίση τὸ πνεῦμα, ἔχουν τρομοκρατήσῃ τὴν ψυχὴν. Τί ἄλλο καλλίτερον τοῦ νὰ ἐπαναλάβωμεν μέσα εἰς τὸν κοινωνικὸν αὐτὸν κυκεῶνα τό: «**ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας!**»

«**Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας**». Εἶναι εὐχὴ ἰδεώδης. Εὐχὴ σωτηριώδης. Εἶναι εὐχὴ ποῦ πρέπει νὰ ἀκουσθῇ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. Εἰς τὰς ἀγορὰς καὶ τὰ μέγαρα. Εἰς τὰς καλύβας καὶ τὰ ἀνάκτορα. Εἶναι ἐπιβλητικὴ λαχὴ, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀκουσθῇ, μὲ ἀνάλογον δύναμιν τῆς ψυχῆς, διὸ νὰ ἠλεκτρίσῃ τὰ πλήθη, νὰ ἀνακινήσῃ τὰ αἰσθήματα εἰς ἓνα συναγεμῶν κοινόν. Ὁ ἐπιπέδους τῶν μεγαλειτέρων περιπετειῶν περισφύγγει τὰς ψυχὰς καὶ τὰς διανοίας. Ἡ ἁμαρτία σύρει τὰ κράσπεδά της ἐπάνω εἰς τὰς λασπώδεις ἐπιφανείας ὅλων τῶν ἀτραπῶν τῆς ζωῆς. Ἡ ἀγιότης ἀναροπίζει τὰς ἀνοιγμένας πτυχὰς τῆς ἀπὸ τὰς ἀποπνικτικὰς ἀτμοσφαιρας τῶν ἐστιλβωμένων αἰθουσῶν ἕως τὴν ἀπλότητα τῆς πενιχρᾶς ἀγροικίας. Ἡ ἐμπιστοσύνη ἐγένετο πάπυρος, χειρόγραφον βιβλιοθήκης εἰς τὸ ὁποῖον προστρέχουν σπανίως. Καὶ ἐκεῖνοι μόνον, οἱ ὁποῖοι ἔτυχε νὰ ἐνδιαφέρωνται διὰ τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν δόξαν τοῦ παρελθόντος.

Κάποιος σύγχρονος λέγει: «**ἂν ὁ ἥλιος δὲν εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ χρυσοῦ ἡλιακὸν σύστημα δὲν θὰ ὑπῆρχε, διότι κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλανήτας δὲν θὰ κατεδέχετο νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ**» (Π. Δημη-

τρακόπουλος). Μήπως όμως και εις τὴν ἐποχὴν μας δὲν εἶναι σπάνιοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐργάζονται ἀπὸ μίαν ψυχικὴν ἀνωτερότητα; Ἄπὸ μίαν πραγματικὴν νοσταλγίαν διὰ κάτι ἀνώτερον, κάτι θεϊότερον; Μήπως δὲν εἶναι σπάνιοι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔπασαν ἤρωες τῆς ἰδέας καὶ τῶν εὐγενεστέρων τάσεων εἰς τὰ χαρακώματα τῶν προσπαθειῶν των; Μήπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν κλείνει πρῶτον τὸν δουλικὸν τοῦ αὐχένα ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ νὰ ἐρευνήσῃ τὸ μέγεθος τῶν ὠφελημάτων ποῦ κατακάνηται εἰς τὸ βάθος καὶ κατόπιν νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἐπιχείρησιν; Μικρὸ πολιτισμέ! Ταπεινὴ ἀνθρωπότης! Ἡ ἀνθρωπότης ἐθορυβήθη. Ἐχασε τὴν ψυχραιμίαν της. Τὰ βήματά της βαρέα, πένθιμα ἀντηχοῦν μέσα εἰς τοὺς ἀγρίους καὶ γεμάτους ἀπὸ ἀκάνθας ἀγρούς τοὺς ὁποίους ἡ ἰδία ἔσπειρεν. Ἡ ἀδιέξοδος τῆς συνθλίβει τὸ σθένος τῆς πιέζει τὸν λαϊμόν, τῆς συντρίβει τὴν ἐλπίδα. Ποῦ νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπολύτρωσίν της; Εἰς τοὺς οὐρανοὺς! Ἐκεῖ θὰ διδαχθῇ τὴν σοφίαν τοῦ: «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Ἐδῶ μέσα εὐρίσκονται ὅλοι αἱ περιπτώσεις. Ἀρχιτέκτονες θεῖοι, γνωστοὶ εἰς ὅλους, ἀνέλυσαν τὰ σχεδιαγράμματα τῆς ἠθικῆς ἐπιτυχίας. Μαθηματικοὶ, σοφοὶ, κυρίαρχοι τῶν οὐρανῶν, οἱ δημιουργοὶ των, ἀνεκάλυψαν τὸν τετραγωνισμὸν τῶν δυσκολωτέρων ἠθικῶν προβλημάτων. Ἐδῶ ὁ ἀπηλιψμένος θὰ πληροφορηθῇ κατὰ πρῶτον, ὅτι πέραν τῶν στυγῶν ἀποφάσεων τῶν ἀνθρώπων ἀρχίζουσιν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ. Ἡ δικαιοσύνη, ἡ στοργή, ἡ παραμυθία, ἡ πραότης! Ἐδῶ θὰ ὁραματισθῇ ἀληθείας δυσυλήπτους. Ἐδῶ θὰ ἀκούσῃ μελωδικώτατα ὅσα εἰς στιγμὰς ἔξαιρετικῆς διαυγείας ἀμυδρῶς συνέλαβεν ἡ διαίσθησις τοῦ. Ἐδῶ θὰ ἐνωτισθῇ τοὺς θριάμβους καὶ τοὺς παιάνας τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικῆς ζωῆς! Ὡ εὐτυχησμένοι ἐκεῖνοι οἱ

ὅποιοι ἀντιθέτως πρὸς τὸν μυθικὸν Ἄνταϊον ἀντλοῦν τὴν δύναμιν των ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Καλότυχοι θνητοὶ!

* * *

«Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Τὸ νὰ ζῆ κανεὶς χωρὶς ἀνατάσεις ψυχῆς εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος θάνατος. Τὸ νὰ ἀποθνήσκῃ κανεὶς μετὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ οὐρανοῦ καταγασμοῦ εἶναι ἡ ἀσφαλεσττέρα ζωὴ. Διότι τότε οἱ ὀφθαλμοὶ διανοίγονται καὶ ὡς προβολεῖς διεισδύουσιν εἰς τὰ πυκνὰ σκότη τοῦ ἀγνώστου καὶ παγγυρίζουν μετὰ τὸν θρίαμβον τῆς ἀνακαλύψεως ὅλο τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς θείας σκοπιμότητος. Μέσα λοιπὸν εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐξάρθρωσιν τῆς ἐποχῆς μας, μέσα εἰς τὸν σφετερισμὸν καὶ τὰ ἠθικὰ πυκνὰ σκότη, τῶν ὁποίων τὰς σκοτεινὰς βολίδας ἔρριψαν ἐπιπόλαιοι τῆς παιδείας μελετηταί, ἄσοφοι ἐρμηγνευταὶ τῶν παντοειδῶν προβλημάτων, δὲν θὰ εἶναι ἐπιτυχὲς νὰ στρέψωμεν τὸ κουρασμένον ἀπὸ τὴν ἐπισκόπησιν τῶν ἐπιγείων βλέμμα μας πρὸς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ζητήσωμεν, ἀπὸ τὸν Σωτῆρα τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν Λυτρωτὴν, τὴν δρόσον τῆς γαλήνης, τὴν γλυκύτητα τῆς θείας σοφίας, τὴν θωπεῖαν τῆς παρηγορείας καὶ τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐπιτυχίας μας; «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας». Ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ Κύριός μας, ὁ ὅποιος θὰ διαισθανθῇ τὴν θλιβερότητα τῶν βλεμμάτων μας, τὰς στερήσεις μας, τὰς ἀγωνίας μας, τοὺς φόβους μας, τοὺς κλυδωνισμούς μας, τοὺς πόνους καὶ τὰς δδύνας μας! Θλιμμένοι ποῦ εἶναι οἱ ἄνθρωποι! Πῶς ὁ Κύριος νὰ λησμονήσῃ τοὺς ἀποκλήρους τῆς μοίρας, ἡμᾶς ὅλους τοὺς κατατρεγμένους, τοὺς συντρεμμένους ἀπὸ τὰ βάθη τῶν ἀντιξοοτήτων; Ὡ θὰ μᾶς ἀνακουφίσῃ διότι εἶναι ἄπειρος ἡ καλωσύνη Του. «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας».

ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΟΙ ΠΟΘΟΙ

Ἐχουν οἱ λαοὶ μερικοὺς μύθους ποὺ μέσα εἰς τὰ ἀλληγορικὰ βάθη των περιστρέφονται ἀνάγως ἀλήθεια ἀδιάψευστοι.

Ἐχουν ἀληθείας, ἀπαυγάσματα σοφίας καὶ ἐπισταμένης μελέτης, τὰς ὁποίας περιβάλλουν μὲ τὸν ἀφηγηματικὸν τρίβωνα διὰ νὰ ἐλκύσουν περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θνητῶν.

Παρόμοιος εἶναι καὶ ὁ μῦθος τῆς νεάνιδος καὶ τοῦ δαίμονος. Ὁ δαίμων ὑπόσχεται δῶρα πλοῦσια εἰς τὴν νεάνίδα ἂν ἐδέχετο νὰ διασχίσῃ ἀγρὸν σίτου πρὸς ἕλας τὰς διευθύνσεις καὶ νὰ συλλέξῃ τοὺς παχυτέρους καὶ μεγαλύτερους στάχεις. Ἡ νεάνις δέχεται. Διασχίζει ἀκατάπανστα τὸν ἀγρὸν. Συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον της, ἀλλεπαλλήλως στάχεις παχείς, ἀλλὰ τοὺς ἐγκαταλείπει μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ εὕρῃ παχυτέρους. Τέλος φθάνει εἰς τὸ τέρμα. Οἱ στάχεις εἶναι τώρα καχεκτικοί, μικροί. Ὅπισω της χιλιάδες οἱ παχείς στάχεις καὶ ὄλους τοὺς ἔχει περιφρονήσει. Τὶ νὰ κάνῃ; Ἀρχίζει ἐκ νέου καὶ ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν τακτικὴν φθάνει πάλιν εἰς τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα, ποῖος γνωρίζει διὰ ποσοστὴν φορὰν!

Ἡ ταλαίπωροι θνητοὶ εἶναι ἡ ἱστορία μας ὁ μῦθος αὐτὸς. Ἐνας αἰωνόβιος πίθος τῶν Δαναΐδων ἡ σκέψις μας. Ὁμοιάζει μὲ τοῦ καταρράκτου τὸν θυμὸν ὁ πῦθος μας, ποὺ ὄλο ἀνδροῦται, ποὺ πάντοτε χάνεται μέσα εἰς τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ καὶ ποτὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σταματήσῃ.

Ἔτσι καὶ ἡμεῖς ποτὲ δὲν εὐχαριστοῦμεθα ἀπὸ τὰ κέρσματα τῆς ψυχῆς. Ἐχομεν τὴν χαρὰν; Ζητῶμεν τὴν εὐτυχίαν. Ἀποκτῶμεν τὴν εὐτυχίαν; Ἀνοίγομεν τὰ πανιά διὰ νὰ ἀρμενίσωμεν εἰς ἀγνωστὰ ἀπώτερα συναισθήματα. Ἀνήσυχτα πνεύματα! Ἀκόρεστα! Ὀδοιπόρος ἡ ψυχὴ. Σταθμοὶ τῆς αἰ ἐκδηλώσεις. Καὶ αἰ ἐκδηλώσεις τηλεσκοπία μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποία ἀποκαλύπτονται τὰ βάρη νέων κόσμων. Πόσας δὴ φορὰς εἰς τοὺς νέους αὐτοὺς κόσμους δὲν ροδίζει ἡ ἀνατολὴ μεγάλων διαψεύσεων; Καὶ ὅσῳ διαψεύδεται τόσῳ ἐπιμένει ὁ ἄνθρωπος! Ὅσῳ ἐπιμένει τόσῳ πληγώνεται! Εἶναι ἡ νεάνις ποὺ ἀφήνει μέσα ἀπὸ τὸν πνευματικὸν ἀγρὸν τοὺς παχείς στάχεις, διὰ νὰ εὕρῃ παχυτέρους καὶ ἡ ὁποία πάντοτε θὰ ἀποτυγχάνῃ!

*
**

Καὶ θὰ ἀποτυγχάνῃ πάντοτε ὁ ἄνθρωπος! Ἡ γαλήνη τῆς ἐπιτυχίας θὰ χάνεται πάντοτε ὡς αἰδήμων αὐγὴ, μόλις θὰ τὴν πλησιάσῃ. Βιώσεις καὶ ἐπιβιώσεις θλιβεραὶ θὰ κυφοροῦνται μεταξύ τοῦ «ἀπομεμονωμένου μας ἐγώ» καὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Τὸ ρόχθισμα τοῦ πόνου θὰ γίνετα ὑπόκρουσις εἰς τὴν βιωτικὴν μας μέριμναν. Τὰ λαλήματα τῶν ψυχῶν δὲν θὰ ἔχουν ἀντίλαον, δὲν θὰ ἀκούουν χειροκροτήματα ἐνθουσιασμοῦ! Ἡ Κασταλία κρήνη τῆς ζωῆς θὰ ψιθυρίζῃ μὲ τὸν ἦχον τοῦ νεροῦ της τὸν ἀτελεύτητον οἶκτον της διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Διατί; Διό-

τι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔθεσε πηξίδα σταθερὰν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς πόθους. Πηξίδα; Πηξίδα ὀδοποιόν, σωτηριώδη. Τὴν πίστιν! Μὲ τὴν πίστιν ὁ δρόμος τῶν ἐπιδιώξεών μας γίνεται ὀδοντοτός καὶ εἶναι ἀδύνατα τὰ δλισθήματα!

*
* *

ὦ Κύριε πόσας φορές ἡ πνοὴ τῆς χάριτός Σου δὲν μᾶς ἐδρόσισε; Ἐπιβιώσεις Βαβελικῶν συγχύσεων καὶ ἀνευματίστων παρορμήσεων μᾶς ἀνοίγουν τὰ πτερὰ τῆς φαντασίας εἰς ἀτέρμονα πελάγη. Καὶ ἐνῶ μέσα ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς συντριβῆς καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ μᾶς περιμαζεύεις, Ναυαγισώστα, τόσῳ στοργικῶς πόσας φορές, ἡμεῖς πάλιν μαθηταὶ ἀπειθάρχητοι φέρομεν τὰ βήματα εἰς ὅ,τι μᾶς κρημνίζει εἰς βάθη σκοτεινά.

Πότε ἐπὶ τέλους θὰ αἰσθανθῶμεν βαθέως ὅ,τι μᾶς ἐδίδαξες, ὅ,τι μᾶς εἶπες; Πότε ἡ ἀκοίμητη μουσικὴ τῆς θείας διδασκαλίας Σου θὰ ἔλθῃ πάρεδρος εἰς τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς πόθους μας; Λατρευτέ μας Ναζωραῖε!

ΘΕΙΕ ΝΑΖΩΡΑΙΕ!!!

«Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς». (Ματθ ΙΑ' 28)

Ταλαιπωρημένοι διαβάται τῆς ζωῆς, ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὰς ἀγόνους πολλάκις σκέψεις μας, ποτισμένοι ἀπὸ τὰς πικρίας τῶν φίλων ποὺ μᾶς ἐπρόδωσαν εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τῶν ἐχθρῶν ποὺ μᾶς ἐτυράνησαν μὲ τὰς ἀνωλύτους ἐπιστολὰς τῶν παθῶν των, εἰς ποῖον ἄλλον θὰ εὔρωμεν καταφύγιον καὶ γαλήνην;

Εἰς Σὲ Χριστὲ μας!

Ἀποπλανημένοι εἰς τὰς δαιδαλώδεις διακλαδώσεις τῆς σκέψεως, ἀποσβολωμένοι ἀπὸ τὴν τραχύτητα τῆς πνευματικῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς δολιότητος, ἐκμηδενισμένοι ἐμπρὸς εἰς τὴν πληθώραν τῶν ἰδεαλιστικῶν κόσμων καὶ τῶν ἀενάων ἀνανεώσεων καὶ μεταλλαγῶν ποῦ θὰ εὔρωμεν στήριγμα πανσθενουργόν; Ποῦ θὰ εὔρωμεν καθοδηγόν καὶ παραστάτην σοφόν;

Εἰς Σὲ Διδάσκαλέ μας!

Ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τοὺς δῆθεν Μωϋσεῖς τῆς ἐπαγ-

γελθείσης γῆς τοῦ διανοητικοῦ κόσμου, εἰς τὴν πραγματικότητα δὲ διαστροφεῖς τῆς ἀληθείας, καταρρακωμένοι ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς διαψεύσεις καὶ τὰς ἀθλιότητας τῆς ζωῆς, βορβορωμένοι ἀπὸ τὴν διαρκῆ ἀνακύκλῃσιν εἰς τὰς χαμερπεῖς ἡδονὰς καὶ τὰς ὀδυνηρὰς κατὰ βάθος ἀπολαύσεις, ἐκφυλισμένοι ἀπὸ τὰς διαρκεῖς βαναυσότητες πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας καὶ τὰ ἀπεχθῆ ἐγκλήματα πρὸς τὴν βαθυτέραν ἀτομικότητά μας, ξεαθλιωμένοι ἀπὸ τὴν διηνεκῆ θηριομαχίαν καὶ τὴν ἐνατένισιν πρὸς τὴν ὕλην καὶ τὴν ἀδικίαν ποῦ θὰ εὐρωμεν τὴν ἀναγέννησιν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ψυχικὴν ἰσορροπίαν ;

— **Εἰς τοὺς κόλπους Σου Θεε Ναζωραε !**

Διότι οἱ κόλποι Σου εἶναι ὄχημα Χερουβὶμ μέσα εἰς τὸ ὁποῖον σβύνουν οἱ πόνοι, σβύνουν αἱ θλίψεις, λησμοιοῦνται τὰ πλήγματα καὶ στραγγαλίζονται αἱ ἀτέλειαι.

*
* *

Πολιορκημένη ἡ Φλωρεντία τῷ 1527 ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς της πραγματοποιεῖ παλαιὸν πόθον της. Ἐνακηρύττει ἡγεμόνα της τὸν Χριστόν. Ἄκόμη καὶ σήμερον σώζεται ἡ μαρμαρινὴ ἐπιγραφή: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξελέγη ἡγεμὼν κατ' ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ τῆς Φλωρεντίας».

Καὶ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης εἶναι πολιορκημένη. Εἶναι πολιορκημένη ἀπὸ πολὺ φοβερώτερα τῶν τόξων, τῶν δοράτων καὶ τῶν τυφεκίων, ὅπλα. Ἀπὸ τὰς ἁμαρτωλὰς ὀρέξεις ποῦ μᾶς περισφίγγουν ὀλονὲν καὶ στενώτερον. Ἀπὸ τοὺς κρωγμοὺς τῶν παθῶν, ἀπὸ τοὺς σφετερισμοὺς, ἀπὸ τὰς ἡδονὰς, ἀπὸ τὰς παντοίας καταχρήσεις, ἀπὸ τὰ ψεύδη, ἀπὸ τὴν ἀπάτην, ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσιν, ἀπὸ τὴν ἀνηθικότητα, ἀπὸ τὸν ἑξωφρενισμόν, ἀπὸ τὴν κακουργίαν καὶ

τὴν καταπάτησιν τῶν ἱερωτέρων καὶ ἁγιοτέρων. Ὅλοι τρομοκρατοῦνται ἀπὸ τοὺς διασπαθισμοὺς τῆς ἁμαρτίας ποῦ μᾶς περιβάλλει. Πόσον ἀγρία ἀπλώνεται εἰς κάθε βῆμα μας, εἰς κάθε σκέψιν! Πόσον ἀμήλικτα μᾶς ὀδηγεῖ πρὸς τὰ σκότη, πρὸς τὴν καταστροφὴν! Πόσας ἀβεβαιότητας, πόσα κενὰ δὲν μᾶς δημιουργεῖ κάθε ὥραν, κάθε στιγμὴν !

Κύριε τὰ δάκρυα καὶ οἱ στεναγμοὶ μας ἔγειναν λιτανεῖα θλιβερά, ἡ ὁποία ἐκκινεῖ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ φθάνει εἰς τὰς βύσεις τοῦ θρόνου Σου. Οἱ κλυδωνισμοὶ τῆς ζωῆς, αἱ ταλαντεύσεις τῆς σκέψεως μᾶς ἐξήντησαν τὴν θέλησιν, μᾶς ἐφυγάδευσαν τὴν ἀντοχήν. Καὶ τώρα ἡμεῖς, ἡμεῖς οἱ περιφρονημένοι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐρχόμεθα πλησίον Σου νὰ Σε παρακαλέσωμεν νὰ γίνῃς καὶ τῆς ἰδικῆς μας ψυχῆς ἡγεμὼν. Διότι ἡ ἡγεμονία Σου μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μας θὰ εἶναι ἀνάβρυσσις δυνάμεων σωτηριωδῶν, θὰ εἶναι γαλήνη, θὰ εἶναι φῶς, ἀναγέννησις. Ναὸς μέσα εἰς τὸν ὁποῖον θὰ τελεσιουργοῦνται τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα, αἱ συγκινητικώτεραι μυσταγωγίαι, αἱ θετικώτεραι ἐνοράσεις.

Ἐὖ πόσον ποθοῦμεν νὰ διαγράψωμεν μαζύ Σου, Θεε Ἀντρωτὰ τῶν ἀνθρωπίνων ταλαιπωριῶν καὶ τῶν πενθίμων λογισμῶν, μίαν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποποιίαν! Μίαν ἐποποιίαν ἀνεξίτηλον, ἀνεξάντητον καὶ μεγαλειώδη! Ἐὖ πότε θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ τὸ ἔλεός Σου εἰς τὴν πραγματώσιν τῶν πόθων μᾶς αὐτῶν;

ΕΙΡΗΝΙΚΟΝ ΣΑΛΤΙΣΜΑ...

«Ειρήνην ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».
(Α' Πέτρου Ε, 14)

Εἶναι πολὺ δυνατὰ αἱ ἀντιθέσεις τῆς ζωῆς. Ἄλλὰ ποῖο μεγάλα εἶναι αἱ ἀντιθέσεις τῶν βουλήσεών μας. Ἐπιθυμοῦμεν τὴν εἰρήνην μὲ τὴν μεγαλειτέραν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας καὶ ὁμως μὲ τὰς ποῖο ἐντατικὰς προσπάθειας ἐτοιμάζομεν τὰ ὅπλα τῆς διαπάλης, τῆς ταραχῆς, τῆς καταστροφῆς. Παιᾶνες ἐνθουσιασμοῦ μελοποιοῦνται διὰ τὴν συρραφὴν τῆς διασρηχθείσης χλαμύδος τοῦ Κυρίου, τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ποιμνῆς του, καὶ ὁμως πανταχοῦ τὰ φύλλα τῆς ἐλαίας ἀντὶ νὰ φέρουν τὴν εἰρήνην, ἀναρριπίζουσι τὰς πυράς. Τί εἰρωνεία. Ἐξῶθεν τοῦ μεγάρου τῆς εἰρήνης, ὅπως ἀναφέρει κάποιον σύγγραμμα. Ἰσταται στρατιώτης ὀπλισμένος μὲ τὸν τελειότερον ὀπλισμόν. Ξίφος, πολυβόλον, σιδηροῦν κράνος!

Γίνονται αἱ μεγαλιτέραι συζητήσεις γύρω ἀπὸ τὴν εἰρήνην. Ποτὲ ἡ ἀνθρωπότης δὲν συνεκάλεσε τόσοσους ἀνθρώπους διὰ τὴν εἰρήνευσιν καὶ τὴν συναδέλφωσιν. Καὶ ὁμως μόλις ὑψωθῆ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἡ παλλομένη ἐλ-

πίς τῆς εἰρήνης, εὐθὺς ἔρχεται τὸ πνεῦμα τοῦ Δημοκριτείου νεύκου, τὸ πνεῦμα τῶν πολέμων καὶ τῶν ἐξοντώσεων καὶ τὴν καλύπτει μὲ τὴν βαρεῖαν ἀλουργίδα του.

Εἶναι ὁμως περιεργον πῶς ἀκόμη, ὕστερον ἀπὸ τὰ τόσα δεινοπαθήματά των οἱ θνητοὶ, ὕστερον ἀπὸ τὰ τόσα πλήγματα καὶ τὰς ἀλγηδόνας των, δὲν ὑψωσαν ὀριστικῶς τὰς ψυχὰς πρὸς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ ἀντλήσουν τὴν πραγματικὴν εἰρήνην. Εἶναι ἀνεξήγητον πῶς ὕστερον ἀπὸ τὰ ἀποσταλαγμένα συμπεράσματα τῶν ἐποχῶν αἰῶνων δὲν ἀπηύδησαν νὰ κυνηγοῦν τὰς χιμαῖρας!

Ταλαίπωρος ἀνθρωπότης!

* *

Ποῖος γνωρίζει ἐπὶ πόσους ἀκόμη αἰῶνας τὰ ἀνθρώπινα στήθη θὰ πιέζονται ἀπὸ τὰ βάρη τοῦ τρόμου καὶ τῶν φασμάτων. Κάποια στατιστικὴ λέγει ὅτι τὰ ἄμεσα θύματα τοῦ παγκοσμίου πολέμου δὲν θὰ ἤρχουσι 45 ἡμέραι καὶ νύκτες διὰ νὰ παρελάσουν κατὰ δεκάδας. Διὰ δὲ τὰ ἔμμεσα θύματα μόλις 146 ἡμέραι καὶ νύκτες θὰ ἤρχουσι διὰ νὰ διέλθουν εἰς δεκαεξάδας πρὸ τῶν δακρυόντων ὀφθαλμῶν μας. Καὶ ὅλα αὐτὰ διότι ποτὲ δὲν ἐπεχειρήσαμεν νὰ μελετήσωμεν τὴν ζωὴν μὲ τὸ πρῖσμα τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι ποτὲ δὲν ὑψώσαμεν ὑπὲρ ἄνω τῶν συμπερόντων καὶ τῶν διεκδικήσεων τὸν νόμον τῆς ἀγάπης, τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς μεγαλοψυχίας.

Δι' αὐτὸ δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν μας ὁμοιάζουν μὲ τὴν μικρὴν ταραχὴν ποὺ φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὁ ζέφυρος. Τὸ βάθος μένει ἀτάραχον, βαρὺ, αἰχμάλωτον εἰς τὰς προσταγὰς τῶν παθῶν.

Τόνοι δλόκληροι μελάνης ἐξοδεύονται κατ' ἔτος διὰ

τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης. Ἄλλὰ δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μαυρίζουν ἓνα ἀόρατον παραπέτασμα κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ καχύποπτος ἀνθρωπότης εὐρίσκει ὅλην τὴν ἀνάπαυσίν της διὰ νὰ παρασκευάσῃ ἀφανῶς τὰ ἀγριώτερα μέσα τῆς ἀλληλοεξοντώσεώς της. **Homo hominis lupus.** Καὶ τὸ παμπάλαιον αὐτὸ φιλοσοφικὸν δόγμα ὅσῳ παλαιώνει τόσο γίνεται καὶ ἐπικαιρότερον. Ἐκκινεῖ ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς ἱστορίας, προφητεία ἄκαμπτos, ἡ ὁποία συναντᾷ τὴν πραγματάωσιν της εἰς τὸ ἐκάστοτε παρόν. Ἄδιόρθωτος ἀνθρωπότης!

*
**

Τίποτε ὅμως δὲν εἶναι ἀδύνατον. Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά. Καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας καιρικὰς δυστοκίας εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν αἱ μεγαλειωδέστεραι ἐπιτεύξεις. Διὰ τὰς ἀνάτασεις τοῦ πνεύματος καὶ τὰς ἱερὰς ἐνοράσεις δὲν ὑπάρχουν ἀδυναμίαι. Ὑπάρχουν μόνον παραπλανήσεις. Αὐτὰς τὰς παραπλανήσεις ἡ ἀνθρωπότης πρέπει νὰ ἀποφύγῃ. Καὶ θὰ τὰς ἀποφύγῃ ἂν θελήσῃ νὰ θέσῃ ὡς ὁδηγὸν εἰς τὰς πτήσεις της τὸν φανὸν τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Ὅταν θελήσῃ νὰ προσαρμόσῃ τὰς ἀπαιτήσεις της εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Τότε ἡ ψυχὴ θὰ σκιρτήσῃ. Τότε οἱ ταπεινοὶ ὑπολογισμοὶ θὰ καταποντισθοῦν αὐτανδροὶ μέσα εἰς τὰ ἀπέραντα βῆθη τῶν ἀρετῶν. Τότε αἱ τελειότητες! Τότε ἡ γαλήνη! Τότε ἡ πρόοδος! Τότε ἡ χαρὰ τοῦ Θεοῦ! Τότε αἱ εὐλογίαι καὶ αἱ μυσταγωγίαι! Τότε ἡ ὁμοφωνία καὶ ὁ κανονικὸς ρυθμὸς.

Ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπότης θὰ ζητῇ νὰ παρακάμψῃ μὲ τὰς ἰδικὰς της μόνον δυνάμεις τὰ ἀκρωτήρια τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῶν ἀθλιότητων τῆς ζωῆς, θὰ συναντᾷ πάντοτε νέα ἔμπόδια.

Ἡ εἰρήνη δὲν ἔρχεται διὰ τῶν μεγαλορρημόνων συζητήσεων καὶ τῶν πομπωδῶν τελετῶν. Εἶναι ἀνάβρουσμα τῆς ψυχῆς. Εἶναι ἀπόρροια προηγουμένης ὁμοφωνίας ἀντιλήψεων καὶ ἀμοιβαιότητος αἰσθημάτων. Πρέπει νὰ ἔχῃ μελετήσῃ κανεὶς βαθέως τὰς Γραφὰς διὰ νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν τῆς πραγματικῆς εἰρήνης. Πρέπει νὰ ἔχῃ μειηθῇ εἰς τὴν ἀνωτερότητα τῶν θείων ἰδεωδῶν διὰ νὰ ἐργασθῇ κανεὶς σοβαρῶς διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ ἔχῃ ἀντιληφθῇ τὰ ἀπέραντα καὶ μεγαλειώδη βῆθη τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἔχῃ μάθῃ νὰ συγχωρῇ, ὅπως ὁ Κύριος τοὺς σταυρωτάς του, νὰ μάθῃ νὰ ἀνέχεται. Ἡ ἀνοχὴ εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἀγάπην. Εἶναι ἡ κρηπίς τῆς εἰρήνης, ἡ προϋπόθεσις τῆς συναδελφώσεως τῶν Ἐθνῶν. Πρέπει πρῶτον ἡ ψυχὴ νὰ κατανοήσῃ βαθέως τὸ παράπονον τοῦ πλησίον. Νὰ ἀντιληφθῇ τὰ μυστικά τῶν διηνεκῶν παραληρημάτων καὶ τῶν ἀνωμάτων κτύπων τῆς καρδίας. Ἡ συμπάθεια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φιλανθρωπία του, νὰ γίνῃ πίδαξ ὁ ὁποῖος νὰ δροσίσῃ τὰ φλογισμένα μέτωπα καὶ τὰ ξηρὰ χεῖλη.

Ὅταν ὅλα αὐτὰ γίνουν δὲν χρειάζονται οὔτε τὰ πολύχροτα ἄρθρα, οὔτε αἱ πυρετώδεις ἐργασίαι. Μόνοι των θὰ διαγραφοῦν οἱ σοβαροὶ καὶ ἀνορθωτικοὶ προσανατολισμοὶ Μόνη της ἡ ψυχὴ, αὐθορμητῶς, θὰ γίνῃ ὁ καλλίτερος κήρυξ τῆς ἐμπράκτου εἰρήνης. «**Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.**» Ἡ ὀρθρινὴ καὶ ἑσπερινὴ αὐτὴ δέσις τοῦ ἱερέως θὰ ἔχῃ ἰδιαίτερον τονισμὸν, ἰδιαίτεράν σημασίαν, ὥραιότεραν γλυκύτητα, διότι πράγματι θὰ ἀκούεται μέσα εἰς πραγματικὴν εἰρήνην καὶ ἀγάπην. Δὲν χρειάζεται μεθοδολογία, ζητεῖται ἄμεσος καθαρισμός. Ὁ ψυχικὸς καθαρισμός θὰ προετοιμάσῃ τὰς βάσεις ἐνὸς ἀνωτέρου πολιτισμοῦ, ἐνὸς πολιτισμοῦ ἠθικοῦ, χριστιανικοῦ, δικαίου.

* *

Ὅσοι λοιπὸν ἐλαττωθήσατε ἓνα μέλλον εὐτυχέστερον καὶ λαμπρότερον. Ὅσοι συντετριμμένοι ἀπὸ τὰ πλήγματα τῆς ἀκαταπαύστου ἀνθρωπομαχίας, ζητήσατε λιμένα γαληνιαῖον διὰ τὴν κουρασμένην Σας ψυχὴν. Ὅσοι ἐχύσατε πύρινα δάκρυα διὰ τὰ καπνίζοντα ἐρεΐπια τῆς ζωῆς. Ὅσοι ἐτρομοκρατήθητε ἀπὸ τὰ ἀτέρονα πελάγη τῶν ἀπογοητεύσεων καὶ τῶν θλίψεων καὶ ποθήσατε τὴν ἡρεμίαν, τὴν χαρὰν, τὴν πρόοδον, τὴν ἀναγέννησιν, τὴν ποθητὴν εἰρήνην, μὴ διστάσητε, ἀνακαινήσατε τὸν ἑσωτερικὸν σας κόσμον, δημιουργήσατε νέους σταθμοὺς, σταθμοὺς ἠθικῆς ζωῆς, ἀνεξικακίας, φιλανθρωπίας, συναντιλήψεως, αὐταπαρνήσεως, πίστεως, ἀγάπης καὶ τότε ἡ εἰρήνη θὰ ἔλθῃ μόνη τῆς νὰ στήσῃ τὸν θρόνον τῆς μέσα εἰς τοὺς δυστυχισμένους ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰ πλήγματα τῆς ζωῆς.

Ὡ πολυπόθητη εἰρήνη! Πότε τὸ νοσταλγικὸν βλέμμα μας θὰ σὲ συναντήσῃ εἰς τὴν ζωὴν; Καὶ κάποιος μυστηριώδης ἀντίλαλος θὰ ἀπαντήσῃ καὶ πάλιν. Ὅταν σφιγθοῦν αἱ παλάμαι μὲ ἀγάπην καὶ τὰ βλέμματα ὑψωθοῦν πρὸς τοὺς οὐρανοὺς!!

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

«Ἐκ νυκτὸς ὀρθεῖζει τὸ πνεῦμα μου
πρὸς Σὲ, ὁ Θεὸς». (Ψαλμ.)

Τί ἄλλο μένει εἰς τὸν ἄνθρωπον; Ἡ προσευχὴ! «**Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε**». «Τὰ κοινωνικὰ θεμέλια», τὰ ὁποῖα ὑπέδειξαν οἱ σοφοὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀπεδείχθησαν ἐρεΐπια. Αἱ ἐλπίδες μας εἰς τὰ ἀνθρώπινα κατὰσκευάσματα μᾶς ἐπρόδωσαν. Αἱ ἡμέραι μας διαρκῶς συνοφρουοῦνται. Ὁ ἅγιος Ἄρης, μαίνεται εἰς οὐχὶ πολὺ μακρυνὰς ἀποστάσεις. Περίγυρα ἀντηχοῦν τῶν ὄπλων αἱ κλαγγαί! Εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν σκέψεών μας ἡ ἀγωνία γίνεται ἀέτωμα καὶ τὸ τραγικὸν παρελθὸν βάσις. Ἀβεβαιοτήτης εἰς τὰ βήματά μας. Διαρκῶς ἐφιάλται αἰσθημάτων καὶ συντριπτικαὶ πιέσεις πόνων. Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς! Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν μᾶς μένει ἡ προσευχὴ ὡς μόνη καταφυγή.

* *

Ὡς τίγρεις μέσα ἀπὸ τὰς λόχμας ἀναπηδοῦν καθ' ἡμέραν αἱ συμφοραὶ εἰς τὰ συντετριμμένα πλήθη. Καὶ εἰ-

νοι τὰ πλήθη αὐτὰ οὐχὶ ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες; Εἶναι ἑκατομμύρια ὀλόκληρα. Ὀλόκληρος ἡ ὑφήλιος! Δὲν ὑπάρχει κανεὶς χωρὶς τὴν συμφορὰν του. Ἡ συμφορὰ εἶναι ἡ ἀλουργὶς τῆς ζωῆς. Τί λοιπὸν μᾶς μένει πιστὸν καὶ ἐνισχυτικὸν μέσα εἰς τὴν θλιβερότητα αὐτήν; Ἡ προσευχή! Τὸ πλάσμα εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεὸν εὐρίσκει ὄφραϊότητος ἀφθίτου κάλλους. Αἱ δυνάμεις ἀναγεννῶνται. Ὁ κλυδωνισμὸς καταπαύει. Ὁ χριστιανὸς εὐρίσκει θάρρος διὰ τὴν περαιτέρω ζωὴν. Ἐλπίδας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Ἐνισχύσεις διὰ τὴν ἱεράν ἀξιοπρέπειαν του. Αἰσθάνεται κανεὶς βαθύτατα τὴν ἀτομικότητά του ὅταν προσεύχεται. Περιοκοπεῖ μὲ ἱεράν συγκίνησιν καὶ ἐξαιρετικὴν εὐκρίνειαν τὸν ἐσωτερικὸν του κόσμον καὶ φέρει τὰς δεούσας ἀνακαινίσεις ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Θεοῦ! Τὸ ἄγνωστον, ὅταν προσευχώμεθα, ἀποκτᾷ δύναμιν αἰσιοδοξίας καὶ μᾶς ἔρχεται ὡς παρηγορία διὰ τὰς θλίψεις μας. Ὅταν κανεὶς προσεύχεται δὲν εἶναι μόνος. Εἶναι μαζύ του αἱ ταξιαρχαὶ τῶν ἀγγέλων. Εἶναι μαζύ του ὅσους ἠγάπησεν. Οἱ προσφιλεῖς του νεκροὶ καὶ οἱ ζῶντες! Συγχορεύει μετὰ τῶν ἀγγέλων εἰς ἁρμονικοὺς σχηματισμοὺς. Ρητορεύει ὑπὲρ τῶν πασχόντων, συνομιλεῖ μὲ τὸ ὑπερέραν, δίδει περιεχόμενον εἰς τὴν ζωὴν του. Καταυγάζεται ἡ ψυχὴ, τὰ σκότη διαλύονται. Δὲν δύνανται νὰ ζήσουν Δύνανται αἱ νύκτες νὰ διεκδικήσουν ἔστω καὶ μικρὰ ποσότημόρια ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου; Ποτέ! Οὕτω καὶ εἰς τὴν ζωὴν, ὅταν προσευχώμεθα ἔχομεν τὸν Θεὸν μεθ' ἡμῶν καὶ «εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν τίς καθ' ἡμῶν;» Οἱ ἐφιάλται παραμερίζουν. Τί ζητοῦν ἐκεῖ ποῦ διατάσσει ὁ Θεός; Τὸ ἔλλειμμα τῆς ψυχῆς πληροῦται, ἡ σοφία ἀνακαλύπτει τὸ ὀρθὸν βᾶδισμά της, οἱ λόγοι εὐρίσκουν τὴν βαθύτητά των, τὰ αἰσθήματα, τὴν ὀριμότητά των. Ὑπάρχει ὄφραϊότερα ἀτμόσφαιρα;

*
**

Χάνουν πολὺ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν προσεύχονται. Χάνουν τὴν ἀνανέωσιν τῶν πνευματικῶν γλυκασμῶν, χάνουν τὰς θαπειὰς τῶν ἱερωτέρων ὀνείρων. Ὡ ποτὲ ἄς μὴ λείψῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν μας ἡ προσευχή! Ἡ προσευχή εἶναι ζεῖδωρον δῶρον! Ἐχει πολλὴν ἀγιότητα. Ἡ ψυχὴ οὐρανοβατεῖ εἰς ἄσπια, αἰθέρια ἐπίπεδα ὅταν προσεύχεται. Τὰ πάθη ἐξαλείφονται. Νέοι ὀρίζοντες εἰς τοὺς συλλογισμοὺς μας. Ἄτραποι αὐτόματοι ἐμφανίζονται διὰ τὴν διοχέτευσιν τῶν ἀπογοητεύσεών μας. Καὶ φωτεινοὶ καταυγασμοὶ φωτίζουν τὰς πλάνας, δίδοντες εἰς αὐτὰς τὸν δρόμον τῆς ἀνορθώσεως. «**Ἄδιαλείπτως προσεύχεσθε**». Εἰς τὴν προσευχὴν θὰ εὕρωμεν τὴν ἀνακούφισιν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ζωῆς.

Κύριε πρὸς Σὲ τὸ πνεῦμα μας πτερυγίζει πᾶσαν ὄραν, πᾶσαν στιγμὴν!

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	Σελ.	7
Ἄφετηρία ἐξορμήσεων	»	9
Πομπὴς φεραυγῆς	»	16
Ὁ Ἀδάμαστος δρεπανηφόρος	»	21
Ἄρατε πύλας	»	30
Πλησίον τῆς πραγματικότητος	»	39
Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας	»	44
Τῆς ψυχῆς οἱ πόθοι	»	50
Θεεὶ Ναζωραεῖ	»	53
Εἰρηγικὸν σάλπισμα	»	56
Θρησκευτικὸς ἀντίλαλος	»	61

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Ἐν σελ.	8	σειρὰ 5 ἀντὶ	διέφυγε	γραφ.	γεν
»	»	22	» 13	» αἰόνος	» ὄνος
»	»	24	» 25	» σμον. Τὸ	» σμον, τὸ
»	»	29	» 25	» τύχην	» ψυχὴν
»	»	30	» 5	» στείρα	» στειρα
»	»	34	» 18	» λυβδῶθησον	» θησαν
»	»	34	» 23	» ἄλσ.	» ἄλσ.

Καὶ τὰ λοιπὰ ἐπαφίενται εἰς τὴν εὐμένειαν
τοῦ ἀναγνώστου.

